Ազգ
Azg
armenian daily
12 ՕԳՈՍՏՈՍ 1997 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ #150 (1405)

ՄԱԿ-ը սով է կանխագուշակում, իսկ մենք ուղեղի ականջում բամբ չենք

Օգոստոսի 8-ին Պարենի համաշխարհային ծրագիրը հանդես է եկել անդրկովկասյան երկրներին, այդ թվում նաեւ Հայաստանին, պարենային արտակարգ օգնություն ցուցաբերելու կոչով՝ նշելով, որ այդ երկրներում պարենի ընթացիկ պաշարները վտանգավորության աստիճանի սուղ են: Պարզաբանելով խնդիրը, կառավարությանն առընթեր մարդասիրական հանձնաժողովի նախագահ Ռաֆայել Բազոյանն ասաց. «Նկատի ունենալով վերջին երկանի անբարենպաստ եղանակային պայմանների պատճառով (քրհեղեղ, կարկտահարություն) գյուղատնտեսությանը կրած մեծ վնասները, որոնց հետեւանքով հանրապետության որոշ մարզերում վտանգվել է բերքահավաքը, կառավարությանը կից մարդասիրական հանձնաժողովը դիմել էր Հայաստանում ՄԱԿ-ի պարենի միջազգային ծրագրի ներկայացուցչին՝ նշված շրջանների բնակչությանը պարենային օգնություն ցույց տալու խնդրանքով:

Եվ քանի որ միջազգային կազմակերպություններն իրենց ծրագրերը սովորաբար կազմում են տարեսկզբին, Պարենի համաշխարհային ծրագիրը, չունենալով ռեզերվներ եւ ազատ միջոցներ, դիմել է դոնոր կազմակերպություններին՝ նոր ծրագրի համար միջոցներ հատկացնելու»:

Այս հարցի առնչությամբ վարչապետի մամուլի գրասենյակից հայտնեցին, որ անհանգստության որեւէ հիմք չկա:

ԾՐԱԳԻՐ

Չկները նավթի ետեւից

Ալիեւի քաղաքականության ճեղքվածքները

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Հեյդար Ալիեւի կարճատես քաղաքականությունը եւ այն միակ ու փխրուն հիմքը, որի վրա նա ստիպված է կառուցել իր դիվանագիտությունը, սկսեցին առաջին տեսանելի ճեղքերը: Ըստ էության, Ադրբեջանի նախագահի ամերիկյան երջագայությունը մի կուրսաքեր ձեռնարկում էր եւ անկախ սպասելիքներից վնասակար հանրապետության շահերի համար: Նախ, ՌԴ հարաբերությունների մեջ Հեյդար Ալիեւի անծր վերջնականապես կորցրեց իր վստահությունը, դրանով իսկ «չեզոք հայտարարելով» ոչ միայն «Քյափազի» համաձայնագիրը, այլեւ վտանգելով ռուս-ադրբեջանական մեծ պայմանագիրը: Բորիս Ելցինի համապատասխան գործելակերպը սուրկ քաղաքական նախազգուշացում չէ... միեւնույն ժամանակ, Հեյդար Ալիեւը չկարողացավ Վաշինգտոնում ուզածի չափով արտահայտվել. քանզի գործունեության մեջ կուրորեն հենված էր ԱՄՆ նախկին վարչակարգի նախկին պաշ

տոնյաների հնարավորությունների եւ խոստումների վրա: Բացի այդ, միջազգային հանրությունն արդեն, մեղմ ասած, կասկածի տակ է առնում ադրբեջանական նավթի առկայության եւ կիրառման անհրաժեշտության փաստը, իսկ Կասպից ջրավազանի «ծովի կապվածակը» ստորակետերեն վերաց նում է հետազոտված հանքավայրերի ներկայացումը Ադրբեջանի հայտնի մեծամասնորեն: Ստեղծված փոքր ինչ փակուղային վիճակից դուրս գալու համար հարեւան հանրապետություն այսօր ստիպված է որոնելու նոր ուղղություններ եւ գտնելու միեւնույն հարցի նոր լուծումներ

Տես • էջ 2

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

Ռուսաստան-Հայաստան պայմանագրի ստորագրումը՝ օգոստոսի վերջին

ՀՀ նախագահը եւ վարչապետը կայցելեն Մոսկվա

ՄՈՍԿՎԱ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը՝ ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցինի հրավերով, օգոստոսի վերջին կժամանի Մոսկվա: Սա Տեր-Պետրոսյանի երկրորդ պաշտոնական այցն է ՌԴ մայրաքաղաք: Բանակցությունների ընթացքում քննարկվելու են երկկողմ տնտեսական, մշակութային եւ այլ հարցեր: Ակնկալվում է Ռուսաստան-Հայաստան պայմանագրի ստորագրումը, ինչպես նաեւ Ռուսաստանում եւ Հայաստանում մշակույթի կենտրոնների, այդ թվում՝ Ռուսական եւ Հայկական համալսարանների բացում՝ Երեւանում եւ Մոսկվայում:

Ինչպես հաղորդում է «Նոյյան տապանի» թղթակիցը Մոսկվայից, հավանական է, որ ՀՀ նախագահը ներկա գտնվի Մոսկվայի հիմնադրման 850-ամյակին նվիրված մոսկվահայության կողմից նվեր-հուշաքանդակի բացմանը (քանդակագործ՝ Լենինյան մրցանակի դափնեկիր Ֆրիդ Սողոյան), ինչպես նաեւ «Պոկլոննայա գորա» հուշահամալիրում հայ ականավոր զորահրամանատար մարշալ Հովհաննես Բաղրամյանի 100-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսի բացմանը:

Պաշտոնական այցով Մոսկվա է ժամանելու նաեւ ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը: Նախատեսվում է նրա հանդիպումը ՌԴ վարչապետ Վ. Չեռնոմիրդինի հետ: Երկկողմ բանակցությունների ընթացքում քննարկվելու են առեւտրատնտեսական կապերի, գիտության եւ մշակույթի, ինչպես նաեւ վարկաֆինանսական հարցեր: Սա ՀՀ վարչապետի առաջին պաշտոնական այցն է Հայաստանի սահմաններից դուրս:

Եվ ՀՀ նախագահի, եւ վարչապետի Մոսկվա կատարելիք այցերի ստույգ ժամկետները համապատասխան մամուլի ծառայությունները դժվարացան նշել:

Սպասվում են դիվանագիտական տեղափոխություններ

Մեզ հասած տեղեկությունների համաձայն, նոր փոխատեղումներ են սպասվում դիվանագիտական ծակատում:

Նախագահի մամլո խոսնակ Լեւոն Զուրաբյանը պատրաստվում է մեկնել արտասահման եւ զբաղեցնել Ավստրիայում ՀՀ դեսպանի ու ԵԱՀԿ ներկայացուցչի պաշտոնը: Նախկին դեսպան Աշոտ Ոսկանյանը Բոննում փոխարինելու է Ֆելիքս Մամիկոնյանին:

Իսկ Լոս Անջելեսի ՀՀ հյուպատոս Արմեն Բայբուրդյանը վերադառնում է Հայաստան՝ ստանձնելու ՀՀ ԱԳ նախարարի տեղակալի պաշտոնը:

Գառնիկ Նանագուլյանի ՀՀ գրոսաշրջության եւ առեւտրի նախարար դառնալուց հետո, Կանադայում ՀՀ դեսպանի թափուր մնացած պաշտոնը զբաղեցնելու է ֆինանսների նախկին նախարար, այժմ՝ ՀՀ նախագահի խորհրդական Լեւոն Բարխուդարյանը:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ավարտվեց ԼՂՀ նախագահի թեկնածուների առաջադրման փուլը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 9 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԼՂՀ նախագահի արտահերթ ընտրությունների ժամանակացույցի համաձայն, օգոստոսի 8-ին ավարտվել է թեկնածուների առաջադրման փուլը: Ինչպես հայտնել է ԿԸՀ նախագահ Մուշեղ Օհանջանյանը, թեկնածուների թիվը մնում է անփոփոխ՝ ԱԺ նախագահ Արթուր Թովմասյան, արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյան եւ ԱԺ պատգամավոր Բորիս Առուշանյան: Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը ներկայումս անց է կացնում հավաքված ստորագրությունների ընտրատարածքային ստուգում: Պրն Օհանջանյանի վկայությամբ՝ ընտրությունները կանցկացվեն 171 ընտրական տեղամասերում, ընդ որում դրանցից մեկը Երեւանում՝ ԼՂՀ-ի գրանցում ունեցող քաղաքացիների, ինչպես նաեւ Շահումյանի, Մարտակերտի, Գետաշենի շրջանների փախստականների համար: Ընդհանուր առմամբ, ընտրություններին կմասնակցի ընտրական ձայնի իրավունք ունեցող 89320 արցախցի:

Բաքվում ԱՄՆ դեսպանատան մոտ պայթյուն՝ Ալիեւի վերադարձից հետո

ԲԱՔՈՒ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Բաքվում ամերիկյան դեսպանատան մոտ օգոստոսի 8-ին ռումբ է պայթել, «Ազատություն» ռադիոկայանի վկայակոչությամբ այս մասին հաղորդել է ամերիկյան դեսպանատան խոսնակը: Հաղորդման համաձայն, դեսպանատան պարտպի մոտ տեղի ունեցած պայթյունից տուժածներ չկան, չի վնասվել նաեւ շենքը: Կատարվածի պատասխանատվությունը ոչ ոք չի ստանձնել: Ադրբեջանի ՆԳ նախարարությունը սկսել է հետաքննությունը: Պայթյունը տեղի է ունեցել ամերիկյան շրջագայությունից նախագահ Ալիեւի վերադառնալուց մի քանի ժամ անց:

Շվեյցարիայում վերսկսվեցին կիպրոսյան բանակցությունները

11 ՕԳՈՍՏՈՍ, VOA, BBC, «ԱԶԳ ՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Կիպրոսի հունական եւ թուրքական համայնքների առաջնորդներ Գլավկոս Քլերիդեսը եւ Ռաուֆ Դենքթաշը Շվեյցարիայում ՄԱԿ-ի հովանու ներքո այսօր վերսկսեցին հաշտության բանակցությունների հերթական փուլը, որը կտեւի 5 օր: Նախորդ փուլը տեղի ունեցավ հուլիսին ամերիկյան Նյու Յորք նահանգում եւ խափանվեց, երբ Եվրամիությունը հուլիսի 16-ին պաշտոնապես հայտարարեց Կիպրոսի Եվրամիության անդամ դառնալու գործընթացը սկսելու մասին: Ռաուֆ Դենքթաշը այդ լուրը լսելուց ետ անմիջապես դադարեցրեց բանակցությունները, եւ Թուրքիայի ու Հյուսիսային Կիպրոսի իշխանությունների միջեւ ստորագրվեց ինտեգրացման համաձայնագիր: Գլավկոս Քլերիդեսն առաջարկում է, որ Կիպրոսն ընդգրկվի Եվրամիության կազմում որպես միասնական երկիր, որում թուրք փոքրամասնությունը նույն իրավունքները ունենա, ինչ հույները: Դենքթաշը, սակայն, պնդում է, որ պետք է ստեղծվի երկու պետությունների դաշնություն, որոնց առաջնորդները հերթով պետք է զբաղեցնեն երկրի ղեկավարի պաշտոնը: Ռաուֆ Դենքթաշը երեկ պահանջեց, որ Շվեյցարիայի բանակցություններում ինքը հանդես գա Կիպրոսի նախագահ Գլավկոս Քլերիդեսի հետ բացարձակ հավասարության պայմաններում:

«Քյափազը» բաց վերք է Ադրբեջանի համար

ԲԱՔՈՒ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԹՈՒՐԱՆ: Ինչպես լրագրողներին հայտնել է Ադրբեջանի վարչապետ Արթուր Ռասիզադեն, հանրապետության կառավարությունը պաշտոնապես չի տեղեկացվել «Քյափազ» նավթահանքի մշակման ռուս-ադրբեջանական պայմանագրի կասեցման մասին: Այն հարցին, թե ինչ քայլերի է դիմելու Բաքուն Բորիս Ելցինի հայտարարությունից հետո, Ռասիզադեն պատասխանել է, որ սխալ կլիներ շտապողականություն ցուցաբերել եզրակացությունների հանգելիս եւ կոնկրետ քայլերի դիմելիս: «Ամեն ինչ պետք է ինչպես հարկն է քննարկվի», ասել է նա: Նավթահանքը գտնվում է Կասպից ծովի ադրբեջանական եւ թուրքմենական գոտիների սահմանագծին եւ, ըստ վարչապետի, լավագույն տարբերակը կլիներ եռակողմ՝ ադրբեջանա-ռուսա-թուրքմենական պայմանագրի ստորագրումը: Ադրբեջանի վարչապետը, ըստ տեղեկությունների, ավելի վաղ առաջարկել էր «Քյափազ» նավթահանքը շահագործել Թուրքմենստանի հետ համատեղ, սակայն Աշգաբադը «չէր արձագանքել» այդ առաջարկին:

Բոսնիայից ՆԱՏՕ-ի զորքերի հետ կհեռանան նաեւ ՄԱԿ-ի ուժերը

11 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԳՈՒԹՅՈՒՆ»: Երբ ՆԱՏՕ-ի կողմից ղեկավարվող խաղաղապահ ուժերը եկող տարի դուրս բերվեն Բոսնիայից, դուրս կբերվեն նաեւ ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերը: ՄԱԿ-ի հատուկ ներկայացուցիչը Բոսնիայում ասաց, որ առանց ռազմական պաշտպանվածության իր անզեն սպաները չեն կարող իրենց առաքելությունը կատարել Բոսնիայում: Հիշեցնենք, որ ՆԱՏՕ-ի զորքերը ծրագրված է Բոսնիայից դուրս բերել 98 թվականի հունիս ամսին:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սենատոր Մըքքոնելը շփումները շարունակեց Երեւանում եւ Ստեփանակերտում

Օգոստոսի 11-ին վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանն ընդունեց ԱՄՆ սենատոր Միչ Մըքքոնելի գլխավորած պատվիրակությունը: Ըստ ՀՀ վարչապետի մամուլի գրասենյակի հաղորդագրության, հանգամանալից զրույցի ընթացքում հանդիպման մասնակիցները քննարկեցին ադրբեջանա-ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման եւ տարածաշրջանում խաղաղության հաստատման հնարավորություններն ու հեռանկարները:

Ռոբերտ Քոչարյանը նշեց, որ ղարաբաղյան խնդրի խաղաղ կարգավորումը պետք է հիմնված լինի առաջին հերթին ինքնորոշման, կողմերի իրավահավասարության եւ Ղարաբաղի երաշխավորված անվտանգության սկզբունքների վրա: Նա կարեւորեց նաեւ եվրոպական անվտանգության համակարգում Ղարաբաղի վերաբերյալ սուբրեգիոնալ համակարգի ստեղծումը, որը կներառի ուժերի հավասարության եւ զենքերի պահպանում, ինչպես նաեւ մի շարք այլ հարաբերություններ:

Սենատոր Մըքքոնելի խնդրանքով Ռոբերտ Քոչարյանն անդրադարձավ նաեւ հանրապետությունում ժողովրդավարության զարգացմանը, սեփականաշնորհմանը եւ տնտեսական բարեփոխումների ընթացքին: Նա շեշտեց որ բարե

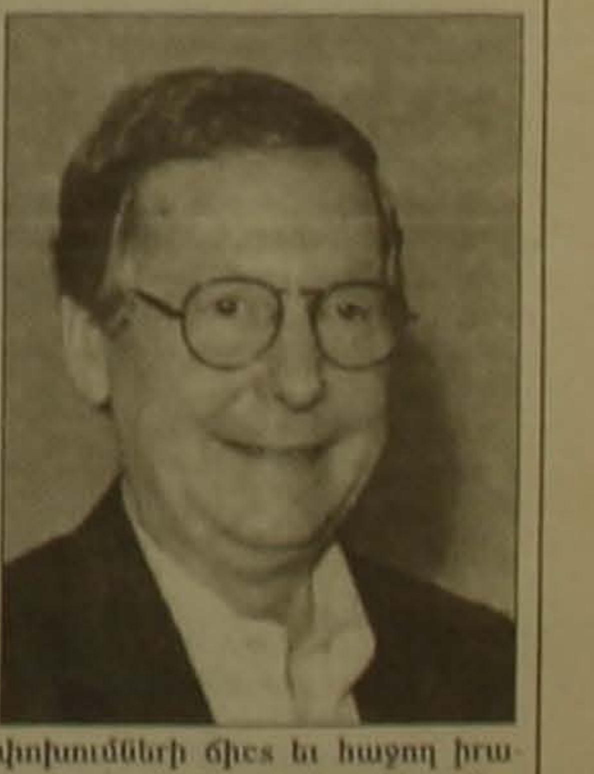

փոխումների ճիշտ եւ հաջող իրագործումը կենսական անհրաժեշտություն է տնտեսության մեջ օտարերկրյա ներդրումներ ընդգրկելու համար:

Հանդիպմանը մասնակցում էին արտաքին գործերի նախարարի առաջին տեղակալ Վարդան Օսկանյանը, ԱՄՆ-ում Հայաստանի դեսպան Ռոբեն Շուգարյանը, Հայաստանում ԱՄՆ դեսպան Փիթեր Թոմսենը:

Մյուս կողմից, Ստեփանակերտի մեր թղթակիցը տեղեկացրեց, որ կիրակի օրը ամերիկյան սենատորը մեկօրյա այցով եղել է Ստեփանակերտում:

ԱԶԳ

միջազգային

ՇՐՋԱՆ

Ձկները նավթի ետեւից

Սկիզբը էջ 1

Կասպից ջրավազանին «ծովի կարգավիճակ» շնորհվելու հետեւանքով Ադրբեջանը փաստորեն զրկվելու է «սեփական» վառելիքային պաշարների 90 տոկոսից, ինչը քաղաքական հիմնական խաղաքարտ կորցնելու պես մի բան է։ Միեւնույն ժամանակ Ադրբեջանն այսօր փորձում է շրջանառության մեջ դնել մեկ այլ՝ ըստ որում նախադեպ ունեցող գաղափար, որի իմաստը հետեւյալն է... Կասպից ծովի չեզոք ջրերում գտնվող հանքավայրերը ինքնըստինքյան դառնում են հայտնաբերող ընկերությունների մենաշնորհը։ Բանն այն է, որ «բոլոր հանքավայրերի հայտնագործողը մի ընկերություն է, որ կոչվում է «Կասմորնեֆտեգազ»»։ Հանդիսանալով ադրբեջանական ընկերություն, խորհրդային ժամանակահատվածում հենց նա է իրականացրել Կասպից ջրավազանում կատարվող աշխատանքների 90 տոկոսը, հետեւաբար հենց «Կասմորնեֆտեգազն» է բոլոր հանքավայրերի միակ տերը» («Մոնիտոր», «Կասպիցի կարգավիճակի շուրջ»)։ Ըստ որում, օրինակ է բերվում Հյուսիսային ծովի չեզոք ջրերում սեփականատեր դարձած «Բրիտիշ Պետրոլեում» եւ «Սթայտոյլ» ընկերությունների տարբերակը, որոնք շրջանում վառելիքային պաշարների հայտնագործողների իրավունքով ներկայումս մենաշնորհում են ողջ շահագործումը։ Ստիպված լինելով հարմարվել «Կասպից ջրավազանը՝ ծով» կամքին, Ադրբեջանն այսօր պնդում է, որ ճիշտ նույն (հիշյալ) զուտ «ծովային» դրույթը, պետք է կիրառվի նաեւ Կասպից ծովի պարագայում, ինչի շնորհիվ եւ հնարավոր կդառնա վերադարձնելու կորսված մենաշնորհը։ Այնուամենայնիվ, «ադրբեջանական նավթի» ներմուծված գաղափարը [illegible] խնդիր, եւ հարցը, ըստ ամենայնի, կլուծվի քաղաքականորեն։ Ռուսաստանը Ադրբեջանին հասկանալ կտա, որ ճիշտ նույն «Կասմորնեֆտեգազը» գործում էր խորհրդային նախարարությունների համակարգում, եւ պաշտոնական Բաքուն չէ, որ պետք է լինի ընկերության տերը։ Հակառակ դեպքում Մոսկվան հեշտությամբ կզրկի «Ազնեֆտ» ադրբեջանական ընկերությանը Ռուսաստանում շահագործվող նավթի եւ գազի հանքավայրերում փայատեր լինելու իրավունքից։ Բորիս Ելցինն անցյալ շաբաթ ցույց տվեց, որ Ադրբեջանի հետ նախկինում կնքած պայմանագրերի չեղյալ համարելը իր համար մեկ րոպեի խնդիր է։

Կասպից ջրավազանը ծով «դարձնելու» դեպքում Ռուսաստանին կհաջողվի նաեւ խիստ սահմանափակել Բաքվի ձկնային արտադրանքը... Հաշվարկների վկայությամբ, կասպիական ձկնատեսակների առեւտուրը անհամեմատ շահութաբեր ձեռնարկություն է, քան նույն նավթի արտահանումը։ Բացի այդ, ի տարբերություն «նավթային գործոնի», ձուկ ջրավազանում իրոք կա եւ իրոք արժեքավոր է։ Աշխարհի թառափի 80 տոկոսը միայն ապրում է Կասպից ծովում... Ու թեեւ բոլոր ձկնատեսակները համարվում են կասպիական (եւ ոչ թե «ադրբեջանական» կամ «թուրքմենական»), այնուամենայնիվ դա չի խանգարում նրանց բեղմնավորվել գետերում եւ գերազանցապես (եթե ոչ բացառապես) Վոլգայում։ Այսօր արդեն Վոլգայի ափերին նախատեսվում է նոր ձկնաբուծական գործարանների կառուցում եւ շահագործում։ Փաստորեն, Ռուսաստանին հաջողվեց դեռ իսկ բեղմնավորման վիճակում վիժեցնել Ադրբեջանի կողմից բարձրացվելիք «Ձկնային իրավունքների» մասին նոր հարցը։

Ընդամենը մեկուկես ամիս առաջ ամենախիզախ քաղաքագետն անգամ չէր կարող գուշակել «ադրբեջանական գործերի» այսպիսի զարգացում։ Միեւնույն ժամանակ նման զարգացումը տրամաբանական է, քանզի հենվելով ներմուծված գաղափարի վրա, առավել եւս քաղաքականության ոլորտում, շատ հեռու չես գնա։ Լավագույն դեպքում մինչեւ Վաշինգտոն...

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Նոտաները փոխանակվել են, հարցերը՝ պարզաբանվել

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ։ Մենք հաղորդել էինք, թե մեզ հասած տեղեկությունների համաձայն, ՌԴ եւ ՀՀ արտգործնախարարությունները նոտաներ են փոխանակել, որոնցով կարգավորվում են Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի պայմանագրով Հայաստանի համար նախատեսված քվոտաներին առնչվող հարցերը։ Տեղեկության առնչվող մանրամասները ճշտելու համար դիմեցինք ՀՀ ԱԳՆ մամլո խոսնակ Արսեն Գասպարյանին, որը մասնավորապես ասաց.

-Այս իրադարձությունը, այսինքն նոտաների փոխանակումը Հայաստան-Ռուսաստան անվտանգության երկխոսության մի մասն է։ Ռազմակայանի մասին պայմանագիրն, ինչպես հայտնի է, Հայաստանում ռուսական ռազմական ներկայությունը դնում է հաստատ իրավական հիմքերի վրա։ Այն ձեւակերպում եւ կանոնակարգում է Հայաստանում ռուսական զինված ուժերի գործունեությունը ռազմակայանի շրջանակներում։ Այդ պայմանագրում Հայաստանն ու Ռուսաստանը հանդես են գալիս որպես իրավահավասար, սուվերեն գործընկերներ։ Ռազմակայանի գործունեության, դրա անձնակազմի ու սպառազինության չափանիշները գործում են Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի պայմանագրի շրջանակներում, որը եվրոպական անվտանգության անկյունաքարն է։ Նոտաների այս փոխանակումը փաստորեն թույլ է տալիս եւ ռուսական, եւ հայկական կողմին միանշանակորեն մեկնաբանել եւ արձանագրել, որ Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի պայմանագրով Հայաստանի համար նախատեսված քվոտաները պահպանվում են։

- Հայաստանի համար սահմանված քվոտաների պահպանումը նշանակո՞ւմ է երկրում առկա սպառազինության պատկանելության փոփոխություն, թե՞ պարզապես արձանագրում է հեռանկարում տարածաշրջանի երկրների սպառազինությունների հավասարակշռման պահպանում։

- Սա նշանակում է, որ Անդրկովկասի երկրների միջեւ հավասարակշռությունը չի խախտվի, իսկ ռուսական ռազմակայանի մասին պայմանագիրը ամրապնդում է մեր դիրքերը սպառազինությունների վերահսկման եւ անվտանգության համագործակցության այն բոլոր գործընթացներում, որոնցում Հայաստանն այսօր ներգրավված է։

- Իսկ ի՞նչ իրավական հիմնավորում ունի նոտաների փոխանակումը, արդյո՞ք այն վերստին խորհրդարանական վավերացում է պահանջում։

- Վավերացման խնդիր չկա։ Սա պարզապես երկու արտաքին գործերի նախարարությունների դիվանագիտական նոտաների փոխանակում է, որտեղ երկու նախարարություններն էլ հաստատում են եւ մեկնաբանում, որ պայմանագրի համապատասխան մասերը նրանք մեկնաբանում են նույն կերպ եւ դրանով իսկ Հայաստանի համար նախատեսված քվոտաները պահպանվում են։

- Կարելի՞ է արդյոք ասել, թե խոսակցությունները, որ վավերացված պայմանագիրը որոշակի վտանգ է ներկայացնում Հայաստանի ազգային անվտանգությանը, փակվում են։

- Իրոք, եղել են որոշ տեսակետներ եւ մոտեցումներ փաստաթղթի հիմնադրույթների իրագործման շուրջ կապված Հայաստանի անվտանգության հետ։ Ինչպես արդեն նշեցի, նոտաների փոխանակումը Հայաստան-Ռուսաստան անվտանգության երկխոսության բաղկացուցիչ մասն է։ Մենք կարեւորում ենք այս փուլը եւ կարծում ենք, որ բոլոր այն մոտեցումները, որոնք կային հայաստանյան մամուլում, այժմ արդեն պարզաբանված են։ Հայտնի է, որ մեր անվտանգությունը մենք տեսնում ենք եվրոպական անվտանգության ընդհանուր կոնտեքստում, որի երկու հիմնական չափանիշներն են համապարփակությունը եւ անբաժանելիությունը։ Մենք նաեւ գտնում ենք, որ Հայաստանում ռուսական ռազմակայանի գործունեությունը չի հակասում եվրատլանտյան կառույցներում, օրինակ, նորաստեղծ Եվրատլանտյան համագործակցության խորհրդում ու «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ծրագրի շրջանակներում Հայաստանի ակտիվ մասնակցությանը։

ԹԲԻԼԻՍԻ

Վրաց-չեչենական հարաբերությունների բարելավո՞ւմ

11 ՕԳՈՍՏՈՍ, DW, BBC։ Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն այսօրվա իր ռադիոելույթում հայտնեց, որ իր հանդիպումը Չեչնիայի նախագահ Ասլան Մասխադովի հետ տեղի կունենա օգոստոսի երկրորդ կեսին։ Երեկ Ասլան Մասխադովը հրապարակեց իր դիմումը Վրաստանի նախագահին, խորհրդարանին եւ ժողովրդին, որում կոչ արեց սկսել վրաց-չեչենական երկխոսությունը՝ տարածաշրջանում խաղաղություն հաստատելու համար։ Էդուարդ Շեւարդնաձեն ռադիոելույթում հայտնեց, որ Մասխադովի հետ զրույցի ընթացքում ինքը մտադիր է քննել վրաց-աբխազական պատերազմի հարցը, որում, ինչպես հայտնի է, աբխազների կողմից հազարավոր չեչեններ էին կռվում։ Էդուարդ Շեւարդնաձեն հայտնեց, որ Վրաստանն ու Չեչնիան, այդուհանդերձ, կարող են գտնել քաղաքական համագործակցության ոլորտներ, իսկ Աբխազիայում տեղի ունեցած ողբերգությունը երբեք չպետք է կրկնվի։ Չեչնիան իր հերթին Վրաստանի տարածքով ուզում է կապ հաստատել աշխարհի եւ առաջին հերթին Թուրքիայի հետ, որտեղ բնակվում է հարուստ եւ ազդեցիկ չեչենական համայնք, ինչպես նաեւ Վրաստանի տարածքով արտահանի իր հիմնական հարստությունը՝ նավթը։

Ժամանակին Վրաստանի նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիան համաձայնության էր եկել իր բարեկամ Ջոհար Դուդաեւի հետ Գրոզնի-Թբիլիսի ավտոճանապարհի շինարարության մասին, ինչին խանգարել էին Վրաստանում տեղի ունեցած իրադարձությունները։ Այժմ այն բանից հետո, երբ ռուս բարձրաստիճան դիվանագետներն օրերս հայտարարեցին, թե հնարավոր է, որ Ռուսաստանը դադարեցնի Աբխազիայի դեմ տնտեսական պատժամիջոցներ կիրառել, Էդուարդ Շեւարդնաձեն հայտարարեց, որ Վրաստանը համարժեք միջոցներ կձեռնարկի՝ նկատի ունենալով Չեչնիայի հետ մերձեցումը։ Վրաստանի նախագահն իր այսօրվա ռադիոելույթում ակնարկեց նաեւ, որ Թբիլիսին կհրաժարվի Ռուսաստանի միջնորդությունից եւ իրական փոխզիջումների կգնա աբխազական կողմի հետ։ Այդ դեպքում, իհարկե, Իչկերիայի չեչենական հանրապետությունը կարող է կարեւոր դեր խաղալ։

Գաղթականները մեկ ամիս են տվել Շեւարդնաձեին ուղղվելու համար

ԹԲԻԼԻՍԻ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒՍ։ Օգոստոսի 9-ին Թբիլիսիում աշխատանքն ավարտեց գաղթականների համավրացական համագումարը։ Նրա պատգամավորները միաձայն ընդունել են բանաձեւ, որով պահանջել են վերանայել երկրի նախագահի եւ խորհրդարանի փոխհարաբերությունները Ռուսաստանի հետ։ «Եթե համապատասխան որոշում չընդունվի, մեկ ամիս անց մենք նորից կհավաքվենք եւ կդնենք Վրաստանի իշխանություններին չվստահելու հարցը», հայտարարել է գաղթականների համագումարի կազմակերպիչներից մեկը՝ Բորիս Կակուբավան։

ԵՐԵՎԱՆ

Հայ-գերմանական ֆինանսական համագործակցությունը շարունակվում է

Երեկ արտգործնախարարությունում ՀՀ-ում Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության դեսպան Կարոլա Մյուլլեր Հոլթքեմփերը եւ ՀՀ էներգետիկայի եւ ֆինանսների նախարարներ Գագիկ Մարտիրոսյանն ու Արմեն Դարբինյանը ստորագրեցին 15 միլիոն գերմանական մարկ արժողությամբ վարկի տրամադրման վերաբերյալ միջկառավարական համաձայնագիր։ Պայմանագիր ստորագրվեց նաեւ Վերակառուցման վարկերի բանկի հետ՝ վարկի տրամադրման եւ նախագծի ֆինանսավորման վերաբերյալ։

Ծրագրի իրականացման նպատակով 10 մլն գերմանական մարկ արժողության վարկի հատկացման վերաբերյալ առաջին միջկառավարական համաձայնագիրը ստորագրվել է անցյալ ամսվա հուլիսի 25-ին։

Վարկերը ՀՀ-ին են տրամադրվում 0.75 տոկոսադրույքով, 40 տարի մարման ժամկետով, որը կսկսվի 12 տարի անց։

Ինչպես նշեց Գ. Մարտիրոսյանը, հատկացված վարկը ծառայելու է Քանաքեռի հիդրոէլեկտրակայանի երկու բլոկի վերակառուցման եւ արդիականացման միջոցառումների շնորհիվ հոսանքի արտադրության հզորությունների բարձրացման նպատակին։

ՀՀ-ում Գերմանիայի դեսպանը ընդգծեց, որ հիշյալ համաձայնագրերը զգալի նպաստ կբերեն Հայաստանում էներգետիկ կարողությունների բարելավման գործին, կարեւորեց համագործակցության այս ոլորտները, նշեց, որ նոյեմբեր ամսին տեղի կունենան միջկառավարական բանակցություններ, որի ընթացքում կքննարկվեն այս եւ հաջորդ տարվա անելիքները։

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Ադրբեջանին եւ Հայաստանին գժտության մեջ պահելը ձեռնտու է Ռուսաստանին, գրում է «Վաշինգտոն թայմզը»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Ադրբեջանը կարող է դառնալ 21-րդ դարի մի երկրորդ Սաուդյան Արաբիա, գրում է «Վաշինգտոն թայմզը» օգոստոսի 8-ի համարում հրապարակված «Նավթի մի գետ հոսում է այդ տարածքով» հոդվածում։ Ընդսմին, թերթը հիշեցնում է, որ ԱՄՆ-ի ռազմավարական շահերը, տարածաշրջանային ուժերը եւ Ռուսաստանը բախվում են ազգամիջյան հակամարտություններով, թույլ տնտեսություններով եւ անկայուն հրադադարներով անկայուն տարածքում։ Մերձավոր Արեւելքի եւ Ռուսաստանի միջեւ Անդրկովկասի բախարգելային (բուֆերային) դիրքը, նրա տնտեսական հարստությունները, հատկապես Ադրբեջանի նավթը, ուղղափառ հայերի եւ ռուսների միջեւ զգացմունքային ու քաղաքական խոր կապերը ներգրավում են ռուս ազգայնականների շահերը, որոնք սահմանվել են խորհրդային կայսերապետական նախկին կարգերում։

Ադրբեջանին եւ Հայաստանին գժտության մեջ պահելը Ռուսաստանին հնարավորություն է ընձեռում Ադրբեջանի վրա ներգործելու լծակներ ունենալ եւ Հայաստանը պահել որպես չափազանց անհրաժեշտ դաշնակից այդ շրջանում։ Ըստ թերթի, տարածաշրջանում գործող ուժերի՝ Ռուսաստանի, Թուրքիայի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ ընթանում է ներքին լարված պայքար, որը պետք է լուծվի մինչեւ 1997 թ. վերջը։ ԱՄՆ-ը շահագրգռված չէ Ռուսաստանի շահերը դուրս մղելու այդ շրջանից, միեւնույն ժամանակ նրա շահերից չի բխում այդ շրջանում Ռուսաստանի հաստատման կայունացումը, առավել եւս ծավալումը։ ԱՄՆ-ի վարչակազմը երբեք չի եղել Ադրբեջանի նկատմամբ սահմանափակումների հաստատման կողմնակից։ Նախագահներ Բուշը եւ Քլինթոնը ընդդիմացել են դրան, սակայն հայկական լոբբիի ճնշմամբ սահմանափակումները հաստատել է Կոնգրեսը։ Մինչդեռ շինծու է հայերի այն փաստարկը, թե Ադրբեջանին ամերիկյան օժանդակության արգելքը վերացնելով ԱՄՆ-ն կդառնա միայն Ադրբեջանի դաշնակիցը տարածաշրջանում։ Իրականում, գրում է «Վաշինգտոն թայմզը», արգելքը վերացնելով ԱՄՆ-ը կվերադառնա չեզոք դիրքի եւ կդառնա ավելի արդյունավետ միջնորդ։ Եթե հնարավոր տնտեսական եւ առեւտրական պայմանագրերը շահելու գործում ԱՄՆ-ը չզիջի Ճապոնիային, Կորեային ու Չինաստանին, ապա Ադրբեջանը կարող է առեւտրական դրախտավայր դառնալ ամերիկյան ընկերությունների համար։ Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է աջակցել Ադրբեջանի նավթի կամ արդյունաբերության որեւէ այլ բնագավառում ներդրումների ֆինանսավորում ունեցող ամերիկյան ընկերություններին։ Եթե Սենատը թույլատրեր Էքսիմ բանկին վարկեր եւ այլ օգնություն տրամադրել այդ ընկերություններին, ապա դա կվերացներ դժվարությունների որոշ մասը, սակայն նման որոշումը չի կարող ամբողջովին փոխարինել 907 հատվածը Կոնգրեսի կամ նախագահի կողմից չեղյալ հայտարարվելու անհրաժեշտությանը։

Բացի այդ, պետք է ավելի սերտացնել երկկողմ կապերը Ադրբեջանի հետ՝ խորհուրդ է տալիս թերթը։ Ադրբեջանի վարչապետի ու նախագահի վերջին այցերը Վաշինգտոն բարի նշաններ են առ այն, որ Քլինթոնի վարչակազմը գիտակցում է երկկողմ կապերի կարեւորությունը։ Նման քաղաքականությունը կնպաստի Ղարաբաղի հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը եւ օգուտ կբերի հաճախ այս կամ այն շահերին զոհ գնացած հայ ազգին՝ հնարավորություն տալով նրան տարածաշրջանի այնպիսի համակարգի մաս կազմել, որը կնպաստի ԱՄՆ-ի ներգրավվածության աճին եւ կխոչընդոտի Ռուսաստանի ոտնձգություններին։ Ժամանակն է, որ Կոնգրեսը եւս համապատասխան քայլերի դիմի, եզրակացնում է «Վաշինգտոն թայմզը»։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակւում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

տեղական

ԵՐԵՎԱՆ

Դատախազության կոլեգիայի ընդլայնված նիստը՝ քննադատության եւ ինքնաքննադատության ոգով

«Պետության աչքը» համախ կիսախուփ է

ՀՀ դատախազության կոլեգիայի ընդլայնված նիստում, որին, բացի դատախազության մարմինների տարբեր օղակների ներկայացուցիչներից, մասնակցում էին ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը, ԱԱ եւ ՆԳ նախարար Սերժ Սարգսյանը, ԳԴ նախագահ Տարիել Բարսեղյանը եւ արդարադատության նախարար Մարատ Ալեքսանյանը, երեկ քննարկվեց եւ ամփոփվեց դատախազության գործունեությունը 1997 թ.-ի առաջին կիսամյակում։

Բանախոսը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալ Ժիրայր Խառատյանը, մտքերի փոխանակության ընթացքում նաեւ դատախազի տեղակալ Ա. Խաչատրյանը, դատավճիռների հսկողության բաժնի պետ Ա. Աշրաֆյանը, վճիռների եւ որոշումների հսկողության բաժնի պետ Լ. Ավետիսյանը, ուղղիչ աշխատանքային հիմնարկներում օրենքների պաշտպանության հսկողության բաժնի պետ Վ. Վարդանյանը, Երեւանի դատախազ Ա. Թամրազյանը, Գյումրիի դատախազ Վ. Ավագյանը, Կապանի միջշրջանային դատախազ Ս. Մկրտչյանը, բազմաթիվ թվեր եւ տոկոսներ ներկայացրին բնութագրելով կիսամյակային «նվաճումները» եւ [illegible] բացթողումները։ Նշվեց հանցագործությունների թվի նվազեցման, օրինականության, քաղաքացիների իրավունքների պաշտպանության բարելավման որոշ միտում։ Սակայն բերած ցուցանիշները, ըստ ամենայնի, շատ ավելի ներշնչող են նախաձեռնության եւ սկզբունքայնության պակաս, անվճռականություն, անբավարար հսկողություն օպերատիվ-հետախուզական ծառայությունների գործունեության նկատմամբ հատկապես կազմակերպված հանցագործությունների, կաշառակերության բացահայտման գործում։ Ամբողջ Հայաստանում, օրինակ, հայտնաբերվել է կաշառակերության ընդամենը 12 դեպք, որից 4-ը Երեւանում։

Ծանր՝ հանցագործությունների թիվն աճել է 17.8 տոկոսով (քաղաքացիների անձնական գույքի հափշտակությունը՝ 21.4, ավազակությունը՝ 31.6, կողոպուտը՝ 55.8, ծանր մարմնական վնասվածքները՝ 7.7 տոկոսով, իսկ խարդախությունը՝ մոտ 1.5 անգամ)։ Մտահոգիչ է հանցագործության աճը անչափահասների շրջանում՝ 67 տոկոս, մասնավորապես Երեւանում նման հանցագործությունների թիվն աճել է 3.5 անգամ։

Արձանագրվել են քաղաքացիների անհիմն ձերբակալության, կալանքի, քրեական պատասխանատվության կանչելու, խուզարկությունների փաստեր, քննչական ապարատի աշխատանքներում քրեական գործերի անժամանակ հարուցման, անորակ քննության, դատավարական ժամկետների խախտման, գործերի կարճման եւ կասեցման անօրինական որոշումների դեպքեր։ Ըստ այդմ՝ բազմիցս խախտվել են քաղաքացիների իրավունքները՝ մասնավորապես կատարողական եւ մասնագիտական ցածր մակարդակի պատճառով։ Անտեսվել է օրինականության վերահսկողությունը, անօրինական դատավճիռների բողոքարկումը դատախազների կողմից (դրանք վերանայվել են հիմնականում դատապարտյալների եւ տուժողների գանգատների հիման վրա), մի շարք տարածքային դատախազներ (Էրեբունու, Մաշտոցի, Խորհրդային, Շենգավիթի, Արմավիրի) դատարաններում հանդես չեն եկել մեղադրանքի պաշտպանությամբ, ասել է թե խուսափել են իրենց հիմնական պարտականությունից։

Օրինականության աղավաղումը «կաղում է» նաեւ ուղղիչ-աշխատանքային հիմնարկներում, քննչական մեկուսարաններում, ուր «մուտք են գործում խոշոր դրամական միջոցներ, ոգելից խմիչքներ, թմրանյութեր եւ այլ արգելված իրեր», առկա են ռեժիմի զանգվածային խախտումներ, դատապարտյալների եւ նրանց հարազատների հետ «անթույլատրելի կապի մեջ մտնելու» դեպքեր։ Իրավիճակը մտահոգիչ է կալանավորների բուժսպասարկման բնագավառում (Կոշի աշխատանքային գաղութում, օրինակ, 1300 բանտարկյալի ընկնում է 1 բուժաշխատող), չկա դեղորայք։

Վարչապետը, զբաղվածության պատճառով նիստը լքելուց առաջ, ընդգծեց տնտեսական բարեփոխումների անհեռանկարայնությունը «նորմալ իրավական դաշտի» բացակայության պայմաններում, ներկաներին կոչ անելով, պահի կարեւորությանն ընդառաջ գնալով, նպաստելու արդարության, օրինականության կայացմանը, քանզի «արդարադատությունը միակ բնագավառն է, որ մեծ ներդրումներ չի պահանջում», փոխարենը ժողովրդի հավատը վերականգնելու մեծ ներուժ ունի. «Ժողովուրդը լավ է հասկանում, որ հնարավոր չէ 200-300 դոլարանոց աշխատավարձեր սահմանել, սակայն անօրինականության թողտվությունը հասկանալ չի կարող»։ ՀՀ գլխավոր դատախազը, գոհունակություն հայտնելով վարչապետի շահագրգիռ մոտեցման առթիվ, նիստի մասնակիցների անունից խոստացավ «ի կատարումն ընդունել» ասվածը։

Սերժ Սարգսյանը, օգտվելով հանրապետության դատախազական կորպուսի առջեւ հանդես գալու հնարավորությունից, դժգոհեց հանցագործությունների թիվը քողարկելու եւ «կարծեցյալ բարօրության պատկեր ներկայացնելու արատավոր պրակտիկայից»՝ նշելով ծանր հանցագործության սահմանների հստակեցումը (այդպիսին են համարվում, օրինակ, քաղաքապետի սպանությունը եւ բնակարանից մի փողկապի հափշտակությունը, ասաց նախարարը)։ Պրն Սարգսյանն անընդունելի համարեց չբացահայտված հանցագործությունների տեսակարար կշռի այն ինչպես նաեւ բացահայտման տոկոսի արհեստական ուռճացումը։ Վերջինս, ըստ նախարարի, չի գերազանցում 38-40 տոկոսը, մինչդեռ խոսվում է 80-85 տոկոսի մասին։ Հանրագումարի բերելով արդարադատության ատյանների թերացումները, նախարարը դատախազության ներկայացուցիչներին խնդրեց սատարել տնտեսական հանցագործությունների եւ հասարակական հնչեղություն ունեցող սպանությունների բացահայտման ջանքերին։

Ամփոփելով քննարկումը, ՀՀ գլխավոր դատախազը համաձայնեց կասկածելի վիճակագրության առթիվ նախարարի մտահոգությանը՝ վտանգավոր համարելով համապատասխան կառույցների կազմալուծումը։ Պրն Խաչատրյանը մտավախություն հայտնեց արդարադատության համակարգի որոշ «բարեփոխումների» առնչությամբ (վերանայվելու են դատախազության լիազորությունները, օրինակ, ձերբակալել-կալանավորելու իրավունքի հարցում), դժվարություններ կանխատեսելով նաեւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների հետ փոխհարաբերություններում, ուր օրենսդրական բազմաթիվ բացեր կան։ Նշելով համակարգը տեխնիկապես վերազինելու անհրաժեշտությունը, գլխավոր դատախազը կարեւորեց սեփականաշնորհման գործընթացների վերահսկողությունը որպես տեղերում «պետության աչքը լինելու» նախապայման։

Ավելացնենք, որ նիստն ուղեկցվում էր Վահան Հովհաննիսյանին եւ «31-ի» գործով մյուս ամբաստանյալներին սատարող ցուցարարների վանկարկումներով։

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

ԼՂՀ-ում նախապատրաստվում են անկախության հռչակման վեցերորդ տարեդարձի տոնակատարությանը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Լեռնային Ղարաբաղում կազմավորվել է առաջիկա սեպտեմբերի 2-ին ԼՂՀ պետական անկախության հռչակման 6-րդ տարելիցի տոնակատարության կառավարական հանձնաժողով։ Հանձնաժողովը գլխավորում է փոխվարչապետ Ժիրայր Պողոսյանը։

Ինչպես հաղորդում է «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակիցը, հանդիսությունների անցկացման համալիր ծրագրին համապատասխան, հանրապետության ղեկավարները, հասարակայնության ներկայացուցիչները սեպտեմբերի 2-ին կայցելեն հանրապետության մայրաքաղաքի հուշահամալիր։ Ստեփանակերտում եւ շրջանային կենտրոններում, ԼՂՀ պաշտպանության բանակի ստորաբաժանումներում նախատեսվում է անցկացնել տոնական համերգներ եւ մարզական մրցումներ, այդ թվում տոնական համերգ Ստեփան Շահումյանի անվան հանրապետական մարզադաշտում։ Կխաղարկվի նաեւ դրամահրային վիճակախաղ՝ նվիրված ԼՂՀ անկախության 6-ամյակին։ Գանձասարի վանքում կկայանա հանդիսավոր պատարագ։ Հանրապետության մայրաքաղաքում տեղի կունենա տոնական հրավառություն։

Համահայկական վիճակախաղ ի նպաստ ԼՂՀ զարգացման

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ ԼՂՀ կառավարությունը որոշում է ընդունել 1998 թվականի մայիսի 9-ին համահայկական դրամահրային վիճակախաղ անցկացնելու մասին, նվիրված Ղարաբաղի եւ Շուշի քաղաքի ազատագրման օրվան։ Գոյացած գումարները կուղղվեն ԼՂՀ զարգացմանը եւ կայացմանը։ Վիճակախաղի կազմակերպիչների մտահղացմամբ, այն պետք է ամբողջ աշխարհի հայերի միավորման յուրօրինակ միջոց ծառայի։ Պատահական չէ, որ տոմսերի վրա տպագրված են Եղիշե Չարենցի հայտնի բառերը. «Ով հայ ժողովուրդ, քո փրկությունը քո միասնության մեջ է»։

Ինչպես հաղորդում է «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակիցը, տոմսի արժեքը, որ նախատեսվում է թողարկել 500 հազար օրինակ տպաքանակով՝ տարածելու համար ոչ միայն Լեռնային Ղարաբաղում եւ Հայաստանում, այլ նաեւ սփյուռքում, հավասար է 5 դոլարի։ Շահումների գումարը սահմանված է վիճակախաղի տոմսերի իրացման գումարի 50 տոկոսի չափով։ Վիճակախաղում խաղարկվելու են առանձնատներ եւ հողամասեր, ավտոմեքենաներ եւ արտադրական ձեռնարկություններ, անավարտ շինարարության օբյեկտներ, մասնավոր ձեռնարկատիրական գործունեության արտոնություններ, ինչպես նաեւ արվեստի ստեղծագործություններ եւ այլն։

Նոյեմբերյանի երկրաշարժի վնասը կազմում է ավելի քան 15 մլրդ դրամ

ԻՋԵՎԱՆ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Հուլիսի 18-ին Նոյեմբերյանում տեղի ունեցած երկրաշարժը բնակչությանը պատճառել է 10.7 մլրդ դրամի, իսկ սոցիալ-կենցաղային օբյեկտներին 4.5 մլրդ դրամի վնաս։ Այս մասին հայտնել է կառավարական հանձնաժողովը, որի երեքշաբթյա աշխատանքի արդյունքները հայտարարվել են օգոստոսի 10-ին Իջեւանում տեղի ունեցած արտագնա նիստում։

Ըստ հանձնաժողովի եզրակացության, երկրաշարժից տուժել է 17 բնակավայր, 5120 առանձնատուն (որոնցից 1083-ը ենթակա է քանդման), 18 բազմահարկ բնակելի շենք, 149 սոցիալ-կենցաղային օբյեկտ, 6846 օժանդակ շենք եւ շինություն։

Հանձնաժողովի կազմած տեղեկանքը մի քանի օրից կներկայացվի ՀՀ կառավարության քննարկմանը։ Միաժամանակ հանձնաժողովը հանձնարարեց երկրաշարժից տուժած բնակավայրերի համայնքների ղեկավարներին մինչեւ օգնության ստացումը աջակցել ավերված բնակարանների վերականգնումը սկսած մարդկանց, պարզել ընտանիքների կարիքավորության աստիճանը, որպեսզի շինարարության ծավալման ժամանակ պահպանվի սոցիալական արդարությունը։ Խնդիր դրվեց փայտե տնակներով ապահովել այն բնակիչներին, որոնց բնակարանները ենթակա են քանդման, իսկ իրենք՝ տարաբնակեցման։

Գյումրիում գյուղատնտեսական մարքեթինգի ամերիկյան գրասենյակ

Օգոստոսի 12-ին, ժամը 14-ին, Մ. Նահանգների դեսպան Փիթեր Թոմսենը կբացի ԱՄՆ-ի գյուղատնտեսության նախարարության մարքեթինգի աջակցության գրասենյակը Գյումրիում (հասցե՝ Մյասնիկյան փողոց 12)։ Բացման արարողության ընթացքում դեսպանը կհայտարարի նաեւ փոքր եւ միջին բիզնեսի վարկերի ծրագրի սկիզբը, որի նպատակն է աջակցել գյուղատնտեսական արտադրության եւ սննդի վերամշակման զարգացմանը Շիրակի մարզում։ *USIS*

«Հաղթանակ» զբոսայգու տարածքում շինարարությունը դադարեցնելու պահանջով

Բնապահպանական կազմակերպությունները դիմել են վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանին

«Հաղթանակ» զբոսայգու տարածքը մի շարք պաշտոնատար անձանց առանձնատներ կառուցելու համար տրամադրելու կապակցությամբ Հայաստանի մի շարք բնապահպան հասարակական կազմակերպություններ՝ Շրջակա միջավայրի իրավական պաշտպանության հասարակական կենտրոնը, «Հանուն մարդկային հասարակության կայուն զարգացման» ասոցիացիան, «Էկոբիմ» հասարակական կազմակերպությունը, «Խազեր» մշակութային ֆոնդը, «Բյուրակն» հասարակական կազմակերպությունը, «Կայուն զարգացում» հասարակական կազմակերպությունը, «Էկոլոգիական կենսակայունություն» միությունը, Հայաստանի կանանց էկոլոգիական ասամբլեան, էկոլոգիական կազմակերպությունների միությունը, երիտասարդական էկոլոգիական խումբը, «Խայթառակ» հայրենակցական բարեգործական միությունը դիմել են ՀՀ վարչապետին՝ խնդրելով չեղյալ համարել Երեւանի քաղաքապետարանի անօրինական որոշումները հատուկ՝ պահպանվող տարածքը հատկացնելու մասին։ Միաժամանակ նշվել է, որ «Հաղթանակ» զբոսայգին ունի կարեւոր բնապահպան եւ կլիմայակարգավորիչ նշանակություն Երեւան քաղաքի համար, որի շինարարության նպատակներով հատկացումը խախտում է ՀՀ Սահմանադրությունը եւ մի շարք օրենքներ, ինչը հաստատվում է նաեւ ՀՀ բնապահպանության նախարարության եւ Երեւան քաղաքի դատախազության եզրակացություններով։

Մանրամասն տեղեկություններ ստանալու համար դիմել Շրջակա միջավայրի իրավական պաշտպանության հասարակական կենտրոն. Երեւան, Կորյունի 8, բն. 8։

ԱԶԳ

անդրադարձ

«Հայկական հարց-հանրագիտարան»

Սփյուռքում եւ Հայաստանում բանասերների ու պատմաբանների շրջանակում ծանոթ անուն է Երվանդ Քասունին: Բեյրութի Սեն Ժոզեֆ համալսարանի շրջանավարտ, այնուհետեւ Երեւանի պետհամալսարանի ասպիրանտուրան ավարտած, արժանավորապես թեկնածուական ու դոկտորական ատենախոսություններ պաշտպանած պատմաբանը երկար տարիներ վարել է Բեյրութի Հայկազյան քոլեջի հայագիտական ամբիոնը, միաժամանակ հանդիսացել «Հայկազեան հայագիտական հանդէս» բանասիրական տարեգրքի խմբագիրը, հրատարակել պատմագիտական արժեքավոր մի շարք աշխատություններ: Ավելի քան 1 տարի է, որ դոկտ. Ե. Քասունին խմբագրում է հայ ավետարանականների Բեյրութում լույս տեսնող «Ջանասէր» հանդեսը, նոր որակ, սոցիալ-քաղաքական նոր բովանդակություն հաղորդելով ընդհանրապես կրոնաբարոյախոսական բնույթ կրած բազմամյա այդ հանդեսին: Ե. Քասունու ստորեւ հրատարակվող հոդվածը օրերս լույս է տեսնելու նաեւ վերոհիշյալ հանդեսում:

Հայկական հարցի ամբողջական հասկացողութեան եւ Հայ դատի հետապնդումի ճանապարհին վրայ քայլ մը եւս առնուած ըլլալու գոհունակութիւնը կ՚ապրի հայ ընթերցողը ի տես իր սեղանին դրուած «Հայկական հարց-Հանրագիտարան» ծաւալուն հատորին: Այսօրինակ խորագրով հատոր մը 1991-ին լոյս տեսած է ռուսերէնով, ներկայ հրատարակութիւնը, խմբագրութեան իսկ վկայութեամբ՝ «ռուսերէն հատորի սոսկ կրկնութիւնը չէ», եղած են ճշգրտումներ, կատարուած են լրացումներ եւ որոշ նիւթեր «թարմացուած» են:

528 էջերու (բաժնուած երեք սիւնակներու) մէջ Հ. Հ. Հանրագիտարանը կը ներկայացնէ շուրջ 900 յօդուած, 25 քարտէս ու աւելի քան 400 գունաւոր եւ սեւ ու սպիտակ լուսանկար, գումարած՝ բովանդակութեան առարկայական ցուցիչ, անձնանուններու եւ տեղանուններու ցանկ եւ յապաւումներու բացատրութիւն:

Շուրջ 900 յօդուածները, բոլորն ալ, ուղղակի կամ անուղղակի կերպով առնչուած են Հայկական հարցի պատմութեան, անոր դերակատարներուն, աշխարհագրական սահմանագծումներուն, հայ ժողովուրդի դէմ գործադրուած ցեղասպանութեան, անոր հետեւանքներուն, միջազգային հրապարակի վրայ ունեցած անդրադարձներուն, թեր ու դէմ դիրքորոշումներուն, հայ եւ օտար պատմագրութեան ու գրականութեան մէջ արձանագրած արձագանգին, նկարչութեան ու գրականութեան մէջ անոր ստացած արտայայտութիւններուն, Հայկական հարցը արծարծած մամուլին եւ այլն: Իսկ ժամանակագրական առումով այս բոլորը կ՚ուրուագծուին վերջին 150 տարիներու սահմանագիծին մէջ:

Հասկնալի է, որ բոլոր յօդուածները չունին նոյն ծաւալը: Փորձուած է յարգել հանրագիտարանի պահանջած սահմանները, որքան որ հնարաւոր եղած է, այդ:

Հատորը, հայ մարդու համար սեղանի գիրք է, մատչելի ու տեւական օգտագործելի, բայց մանաւանդ պատմութեան ուսանողին, որուն համար լաւագոյն բացատրագիրքն է, որուն կրնայ դիմել ան, Հայկական հարցի եւ Հայ դատի հետ առնչուած որեւէ անուն, կամ դէպք ու պարագայ մօտէն ստուգելու:

Ուսանելի եւ իրապէս հետաքրքրական բազմաթիւ յօդուածներ կան հատորին մէջ, որոնք նաեւ նորութիւն են իրենց ընծայման ձեւով, ինչպէս՝ «Հայկական հարցի եւ Հայերի ցեղասպանութեան արտացոլումը (հայ եւ օտար) գրականութեան մէջ» (էջ 238բ–256բ) եւ «Հայկական հարցը եւ Հայերի ցեղասպանութիւնը պատմագրութեան մէջ» (էջ 256բ–277բ):

Որքան մտայղացում ու գործադրութիւն, մեծապէս գնահատելի է տարուած աշխատանքը, սակայն, զգալի է աճապարանքը, եւ որուն հետեւանք գիտական մակարդակի խախտումը:

Անհասկնալի կը մնայ, օրինակ, թէ ինչու «ազգային ազատագրական շարժման գործիչ» Պօղոս Գ. Աբելեան (1877–1943) (էջ 7) եւ «բանասէր, պատմաբան, մանկավարժ եւ հասարակական գործիչ» Արտաշէս Գ. Աբեղեան (1877–1955) (էջ 7) աւելի երկար յօդուածներու արժանացած են, քան՝ Աբդուլ Համիդ Բ. (1842–1918) (էջ 7): Անգոյն, անդիմագիծ Աբդուլ Համիդ մըն է ներկայացուածը: Մարդը, որուն երկարատեւ իշխանութեան օրերուն (1876–1909) ծագում առաւ Հայկական հարցը եւ սկսան հայոց դէմ զանգուածային կոտորածները, եւ որուն խառնուածքն ու նկարագիրը այնքան մեծ դեր ունին այդ բոլորին մէջ, անգոյ է: Եթէ մինչեւ իսկ Հայկական սովետական հանրագիտարանի մէջ կատարուած «մոռացում»ներու սրբագրութիւնն է որ կը կատարուի Հայկական հարցի հանրագիտարանին մէջ... տակաւին յ՚արդարանար Աբդուլ Համիդի... այդպէս կրճատումը:

Անհասկնալի է, թէ ինչու շարք մը յօդուածներ ոչ հեղինակ ունին եւ ոչ գրականութեան ցանկ (տե՛ս «Ալեքսանդրէթի Սանճագ» (էջ 2, 3), «Արշակ Ալպօյաճեան» էջ 28), «Անանուն» (էջ 55ա-բ), մինչ այլ յօդուածներ, որոնք դպրոցական դասագիրքի մակարդակի բովանդակութիւն ունին... հեղինակ կը կրեն: Բայց առաւել զարմանալի է որ «Արաբական աշխարհը եւ Հայկական հարցը» (էջ 48գ–51ա) եւ «Կիլիկիա» (էջ 183ա–185բ) կարեւոր յօդուածները հեղինակներու անուն կը կրեն, բայց օգտագործուած գրականութեան մասնանշում չունին:

Որոշ նիւթեր շատ աւելի լուրջ մակարդակ կը պահանջէն: «Ազգային Սահմանադրութիւն 1860» (էջ 16գ–17բ) խորագրուած յօդուածը չունի այն մակարդակը, որուն արժանի է ան: Ազգային Սահմանադրութեամբ ղեկավարուած Ազգային երեսփոխանական ժողովը (որ արժանի էր առանձին յօդուած ըլլալու) գլխաւոր դարբնոցներէն մէկն էր Հայկական հարցի ձեւաւորման: Յօդուածին հեղինակը՝ Տ. Հաճեան (Ֆրանսա), որ նաեւ ապաւինած ըլլալ կը թուի «Յառաջ»ի մէջ լոյս ընծայած իր մէկ յօդուածին, տեղ-տեղ բառացի ընդօրինակեր է Հայկ. սովետ. հանրագիտարանի մէջ լոյս տեսած (Ա. հտր., էջ 109գ) շատ աւելի բովանդակալից յօդուածը Հ. Նազարեանի, նաեւ վրիպած է, երբ կը գրէ. «1869-ին Ազգային Սահմանադրութիւնը, արգիլուել է Աբդուլ Համիդ Բ.-ի հրամանով...»: Պէտք է ըլլայ՝ 1896:

Եւ դեռ պիտի զարմանալ, թէ որքա՞ն ժամանակով կարելի է կրկնել «Տիարպեքիր, Ամիդ, Գարա Ամիդ, Տիգրանակերտ...» (էջ 113բ): Տիգրանակերտը Տիարպեքիրը չէ:

Կը կարծենք, թէ հնարաւոր էր զանց առնել շարք մը յօդուածներ: Օրինակ, երբ «Հայկական հարցի եւ Հայերի ցեղասպանութեան արտացոլումը հայ գրականութեան մէջ» յօդուածով կը խօսուի հեղինակներու մասին, որոնք անդրադարձած են յիշեալ նիւթերուն, կարիք կա՞ր նոյն հեղինակներու մասին այլ տեղեր յօդուածներ գրելու: Երբ մանաւանդ անոնց բոլորը դպրոցական տարիքէն իսկ ծանօթ են հայ ընթերցողին:

Հոս անհրաժեշտ է յիշել նաեւ կարեւոր այլ հարց մը: Հատորին մէջ, երբ կը խօսուին Սան Ստեֆանոյի դաշնագրի 16-րդ (էջ 233ա) եւ Բեռլինի վեհաժողովի համաձայնագրի 61-րդ (էջ 81ա) յօդուածներուն մասին, յօդուածները բառացի եւ ամբողջութեամբ չեն մէջբերուիր, ինչ որ բացարձակ անհրաժեշտութիւն էր: Ուրկէ՛ եւ մեծ թիւրիմացութիւնը: 61 յօդուածով, կը գրէ հեղինակը՝ Զ. Թորոսեան, «Թուրքիան պարտաւորւում էր բարենորոգումներ կատարել հայերով բնակեցուած իր փոքրասիական տիրոյթներում (Արեւմտեան Հայաստանում)...» (էջ 81ա): Յիշենք որ 61-րդ յօդուածի մէջ «փոքրասիական» բառ գոյութիւն չունի: Գրուած է «հայերով բնակուած գաւառներ»: Ու մեկնելով իր հնարած «փոքրասիական» աշխարհագրական տարազումէն, փակագիծի մէջ կ՚աւելցնէ՝ «Արեւմտեան Հայաստանում...»: Հեղինակը կ՚անգիտանա՞յ, որ 16-րդ յօդուածով արձանագրուած «Հայաստան» բառին ջնջումը Բեռլինի մէջ, սուլթանի մեծագոյն յաղթանակն էր: Սուլթանը իր կայսրութեան մէջ Հայաստան չէր ճանչնար, այլ միայն... «հայաբնակ վայրեր»: Ու Բեռլինի մէջ Հայկական հարցը կը ստանար իր մեծագոյն հարուածը:

Զարմանալի այլ եզրակացութիւն մը. հատորին խմբագրութիւնը ներածական իր խօսքին մէջ, երբ կը փորձէ ամբողջական բնութագրութիւն մը տալ Հայկական հարցին, նաեւ կը գրէ. «երբ Հայաստանի Հանրապետութեան (1918–1920) անկումով հայերը ոչ միայն կորցրին Արեւմտեան ու Արեւելեան Հայաստանը մէկ միասնական պետութեան մէջ միաւորելու հնարաւորութիւնը...» (էջ 5ա):

Այդ ինչպէ՞ս կրնար ըլլալ, որ ամբողջ Արեւմուտքէն լքուած, ու Գերմանիոյ հովանաւորութիւնը վայելող գազանացած Թուրքիոյ՝ Հայաստանը բնաջնջելու որոշումին դէմ (գործնական քայլեր առնուած էին եւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ոչ մէկ հնար ունէր ինքզինք պաշտպանելու, այլապէս ինչո՞ւ իշխանութիւնը համայնավարներուն յանձնելու որոշումը) սարսափի մատնուած երկիր ու ժողովուրդ, Արեւմտեան եւ Արեւելեան Հայաստանները միաւորելու հնարաւորութիւնը կրնար ունենալ: Տրամաբանական ի՞նչ ենթահող՝ հասնելու նման եզրակացութեան մը: Հատորի՝ «Հայաստանի Հանրապետութիւն 1918–1920» (էջ 212գ–217, հեղինակ՝ Ռիչըրդ Յովհաննիսեան) յօդուածը նման բան չի յուշեր, իսկ Վահագն Տատրեանի նորագոյն ուսումնասիրութիւններէն մէկը այլ բան կ՚ըսէ (տե՛ս «The History of The Armenian Genocide», Oxford, 1995, էջ 347–374), երբ խօսելով Հայաստանի Հանրապետութեան վիճակուած ճակատագրին մասին, կը գրէ. «... թրքական կառավարութեան ծրագիրը՝ վերջնական հարուած մը հասցնելու հայ ժողովուրդի մնացորդացին, յամենայնդէպս, ձախողեցաւ, վերջին վայրկեանի միջամտութեամբը 11-րդ Կարմիր բանակին, որ մօտերքը կայք հաստատած էր...»:

Յիշենք պարզապէս, որ ցանկատեսութիւնը խոտոր մը համեմատի գիտական պատմագրութեան հետ:

Կան եւ մոռացումներ: Երբ հայ եւ օտար բարեգործական միութիւններ եւ ընկերակցութիւններ, որոնք Մեծ Եղեռնի օրերուն եւ յաջորդող տարիներուն մէջ իրենց նպաստը մատուցեցին հայ ժողովուրդին, արժանի կերպով կը յիշատակուին հատորին մէջ, այդ ի՞նչպէս է որ մոռացութեան կը տրուի 1918-ին նոյն նպատակով կազմակերպուած Ամերիկայի Հայ Աւետարանչական ընկերակցութիւնը, որ այդ օրէն մինչեւ այսօր, ու վերջին շուրջ տասը տարիներուն ե՛ւ Հայաստանի, ե՛ւ Արցախի մէջ հսկայական բարեսիրական ներդրումներ կատարած է...: Եւ երբ կը յիշատակուին որբախնամ մարմինները ու որբանոցները, ինչո՞ւ մոռացութեան կը տրուի Հալէպի հազարաւոր որբերու հայրիկը՝ Վեր. Ահարոն Շիրաճեանը:

Եւ դեռ, Հայկական հարցին առնչուած սփիւռքահայ գրողներու շարքին ի՞նչպէս կարելի է մոռնալ անունը «Լեռնականներու վերջալոյսը»ի հեղինակ եւ «Սփիւռք» շաբաթաթերթի հիմնադիր ու խմբագիր Սիմոն Սիմոնեանի, որ Լեռնային Ղարաբաղի ու Հայ դատի համար մղուող պայքարի անզիջող մարտիկն էր:

«Հայկական հարց-Հանրագիտարան»ը մնալով հանդերձ օգտակար եւ օգտագործելի, դժբախտաբար չունի բծախնդիր, գիտական այն բարձր մակարդակը, որ կը պահանջուի այսօրինակ աշխատասիրութենէ մը: Համոզուած ենք, որ կարիք չկար աճապարելու: Նմանօրինակ հատոր մը ամէն տարի չէ որ հրատարակ հանել կարելի կ՚ըլլայ հայ կեանքին մէջ... մանաւանդ հիմա, երբ այլեւս մեկենաս պիտի փնտռել ու գտնել, զայն հրատարակելու համար:

Այս բոլորով մէկտեղ, կրկին շնորհակալութիւն Հայկական հարցի մասին հայ ընթերցողի սեղանին դրուած այս հատորին համար:

ԵՐՈՒԱՆԴ Հ. ՔԱՍՈՒՆԻ
Բեյրութ

Թուրք կանաչները միայն առաջին հայացքից են անկեղծ

Հունիսի 28–29-ը Ստամբուլում տեղի ունեցավ Եվրապառլամենտի շրջանակներում կազմակերպված Եվրականաչների ֆեդերացիայի սեւծովյան տնտեսական համագործակցության երկրների հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հավաք, նվիրված սեւծովյան երկրների համագործակցության բնապահպան խնդիրներին եւ տարածաշրջանի հակամարտությունների կարգավորման հարցերին ու անվտանգությանը: Հայաստանյան կողմը ներկայացնում էր Կանաչների միության նախագահ Հակոբ Սանասարյանը, որի հետ մեր աշխատակիցը վերջերս ունեցավ զրույց:

Պրն Սանասարյանը Թուրքիայից վերադարձել էր բացասական տպավորություններով. «Հանդիպումը ոչնչով չէր առանձնանում նախորդներից, որոնք կազմակերպում էին միջազգային կազմակերպությունները: Ընդհանրապես դժվար է վստահել այդ կազմակերպություններին, ակնառու է, կա մի ուժ, որին նրանք ծառայում են», ընդգծեց պրն Սանասարյանը: Այնուհետեւ մանրամասնելով բուն հանդիպման ընթացքը, նա նշեց, որ հավաքի առաջին օրը ներկայացվել են բնապահպանությանն առնչվող հարցեր: Խիստ մտահոգիչ է եղել սեւծովյան ավազանի խնդիրը. վատանում է ջրի որակը, սակավանում են բուսական եւ կենդանական տեսակները: 160 մլն բնակչությամբ ավազանի բոլոր կեղտաջրերը լցվում են Սեւ ծով, իսկ բնապահպանական տեխնոլոգիաները վատ են գործում, որոշ տեղերում ընդհանրապես չկան: Պարտադրվել է, որ մինչեւ 2000 թվականը սեւծովյան ավազանի խոշոր քաղաքները պետք է ունենան կեղտաջրեր մաքրող տեխնոլոգիական կառույցներ: Ուրվագծվել է գաղափար Ստամբուլում ստեղծել սեւծովյան երկրների համագործակցության տեղեկատվական կենտրոն: Պարոն Սանասարյանի համոզմամբ, փաստը մտահոգիչ է այն առումով, որ վերջին երեք տարիների ընթացքում տարածաշրջանի բնապահպանական եւ բնօգտագործման հիմնական կենտրոնները կուտակվում են հատկապես Թուրքիայում, այն դեպքում, երբ Թուրքիան այսօր ժողովրդավարական երկիր չէ:

Թուրք ներկայացուցիչները հավաքում նկարագրել են իրենց երկրում տիրող էկոլոգիական բարդ իրավիճակը, ասվել է նաեւ, որ Սինոպ քաղաքում կառուցվելու է մեծ հզորությամբ ատոմային էլեկտրակայան: 1994-ին Թուրքիայի կառավարությունը կասեցրել է երկրի կանաչների կուսակցությունը այն պատրվակով, թե «չեն զբաղվում իրենց գործով»:

Հայաստանի էկոլոգիական իրավիճակը ներկայացնելիս պրն Սանասարյանը շեշտել է, որ հիմնականում երկարամյա շրջափակման պատճառով Հայաստանում լիարժեք չեն գործում բնապահպանական կառույցները, ինչը հանգեցնում է շրջակա միջավայրի աղտոտմանը: Միաժամանակ թուրք կանաչներին հարց է ուղղել, թե արդյո՞ք տեղյակ են, որ Թուրքիայի իշխանությունները հաճախ հայտարարում են, որ Ղարաբաղը Ադրբեջանին զիջելուց հետո միայն կվերացնեն Հայաստանի շրջափակումը եւ կիրականացվի տնտեսական համագործակցություն, եւ թուրք կանաչները ինչպե՞ս են գնահատում իրենց երկրի իշխանությունների դիրքորոշումը նշված հարցում:

Հիշյալ հարցերին պատասխաններ ընդհանրապես չեն եղել:

Հավաքի երկրորդ օրը նվիրված է եղել տարածաշրջանի անվտանգության խնդիրներին: Պրն Սանասարյանի համոզմամբ Թուրքիայի ներկայացուցիչներն իրենց ելույթում սուր քննադատության են ենթարկում իրենց կառավարությանը մարդու իրավունքների ոտնահարման, ապօրինաբար կուսակցությունների կասեցման, քրդերին ճնշելու եւ այլ հարցերում: Սակայն այդ ելույթները միայն առաջին հայացքից էին անկեղծ թվում: Նույն անձինք հստակ հարցերին տալիս էին անուղղակի պատասխաններ եւ դժկամությամբ ընկալում այլ երկրների ներկայացուցիչների ելույթները, որ խոսվում էին Թուրքիայում կատարվող իրավախախտումների մասին:

Թուրքիայի կանաչների կուսակցության նախագահի գնահատմամբ երկրում աճում է իսլամական արմատականության ազդեցությունը, որը լուրջ վտանգ է ժողովրդավարության համար: Ելույթներում նշվել է, որ «իսլամական արմատականության գլուխը նաեւ իշխանության գլուխն է», «աճում է նաեւ ռազմական ազդեցությունը», «իսլամական արմատականությունը զարգանում է նաեւ Միջին Ասիայում եւ Բալկաններում», «թուրքական գաղտնի ծառայությունները գործում են Չեչնիայում, Ադրբեջանում, Աբխազիայում», «քրդերի նկատմամբ տարվում է կոշտ քաղաքականություն»:

Թուրքիայի մեկ այլ ներկայացուցիչ Թուրքիայի քրդաբնակ շրջանը գնահատել է որպես կենսաբանական շրջան, որը Թուրքիայի ջրի շտեմարանն է, մենք առանց ջրի չենք կարող ապրել, ջուրը նավթից կարեւոր է»:

Խորհրդակցության վերջին նիստում պրն Սանասարյանն իր ելույթում դժգոհություն է հայտնել, որ չեն քննարկվել Ղարաբաղի եւ Կիպրոսի խնդիրները: Նա Ղարաբաղի հարցում լիսաբոնյան գագաթաժողովի բանաձեւը համարել է ուժի դիրքից ելնող եւ ոչ իրավական, որը խանգարում է տարածաշրջանում խաղաղության հաստատմանը: Առաջարկել է Եվրականաչների ֆեդերացիայի հետագա նիստերից մեկում քննարկել Եվրապառլամենտի պատգամավոր Է. Շերյոդերի զեկույցը նվիրված հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը, որը 96-ին նրա կողմից ներկայացվել է Եվրապառլամենտին եւ Եվրախորհրդին: Պրն Սանասարյանն առաջարկել է ընթացք տալ նաեւ երկու հարցի քննարկման. «Սեւծովյան համագործակցության տարածաշրջանում ստեղծել պայմաններ փոքր էթնոսների գոյության եւ զարգացման համար եւ էկոլոգիական փորձաքննության ենթարկել «կայուն զարգացման ծրագիրը», արդյո՞ք այն ապահովում է բոլոր երկրների զարգացումը, թե՞ միայն հզոր երկրներին է նպաստելու:

Խորհրդակցության վերջում Եվրականաչների ֆեդերացիայի պաշտոնյաների հետ քննարկվել է Հայաստանում անցկացվելիք ճառագայթային անվտանգությանը նվիրված խորհրդակցության հետ կապված հարցը: Արդեն կազմված է սեւծովյան ավազանի տնտեսության զարգացման ռազմավարական ծրագիրը, որը մոտ ապագայում փուլ առ փուլ կիրականացվի:

Սեւծովյան երկրների համագործակցության ծրագրում կարեւորվել է նաեւ այդ երկրների ինտեգրացումը եւ այս տարվա սեպտեմբերին հավանաբար կգործի ստամբուլյան քարտուղարություն: Ափսոսանք է հայտնվում, որ Թուրքիան իր արտաքին եւ ներքին քաղաքականությամբ, նույնիսկ կենցաղային ոչ բարենպաստ սպասարկմամբ, իր վրա է վերցնում այդ պատասխանատու խնդիրը:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

Միջինարեւելյան խաղաղության գործընթացին վերադառնալու հեռանկարները տեսանելի չեն

1997 թ. հուլիսի 30-ին Արեւմտյան Երուսաղեմի կենտրոնական շուկայում պաղեստինցի երկու մահապարտների միջոցով իրագործված ահաբեկչական գործողություններից հետո, որոնց զոհը դարձան նաեւ մահապարտները, 15 մարդ եւ 170-ը վիրավորվեցին, դիվանագետներն ու քաղաքագետները միջինարեւելյան խաղաղության գործընթացը հաճախ դիտում են եթե ոչ վերջնականապես, ապա որպես անդարձ կործանման եզրին հայտնված իրողություն: Սակայն, ինչպես հայտնի է, միջինարեւելյան հիմնահարցի կարգավորման հետընթացը ծայր առավ 1997 թ. մարտի 18-ից, երբ Թել Ավիվը որոշեց Արեւելյան Երուսաղեմում հրեաբնակ նոր թաղամաս կառուցել: Շինարարական աշխատանքներին զուգահեռ վերսկսվեցին բախումները Իսրայելի զինված ուժերի, ոստիկանության եւ պաղեստինցիների միջեւ, որոնք աստիճանաբար վտանգավոր բնույթ կրելով վերջնականապես փակուղու առաջ կանգնեցրին խաղաղության գործընթացը: Ըստ երեւույթին Թել Ավիվը իր նման քայլը համարում էր բնական, անգամ պաղեստինցիների համար ընդունելի, քանզի վարչապետ Նաթանյահուն այս առնչությամբ Իսրայելի Քնեսեթում հայտարարեց, թե պաղեստինցիները արդեն գիտակցել են, որ պետք է սահմանափակեն իրենց պահանջները: Նրանք ակնկալում էին ստեղծել Պաղեստինի անկախ պետություն՝ Արեւելյան Երուսաղեմ մայրաքաղաքով, սակայն այժմ հասկացել են, որ նման բան հնարավոր չէ («Լը Մոնդ», 1997 թ. ապրիլի 3):

Այլ կերպ ասած, այսօր, երբ պաղեստինյան տարածքները ընդամենը 6 տոկոսի չափով են ընդգրկված ինքնավարության սահմաններում, Իսրայելը ձգտում է Պաղեստինի ինքնավար կազմավորման կարգավիճակի հարցը խաղաղության բանակցությունների առարկա դարձնելով փակել պաղեստինյան խնդիրը:

Շինարարական աշխատանքները Արեւելյան Երուսաղեմում, որը պաղեստինցիները դիտում են որպես անկախ Պաղեստինի մայրաքաղաք, ոչ միայն զայրույթի հուժկու ալիք առաջացրին գրավյալ տարածքներում, այլեւ ողջ արաբական աշխարհում: Ինչպես հայտնի է, վերջինիս ջանքերով այդ հարցն արծարծվեց նախ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդում, որտեղ հանդիպեց ԱՄՆ-ի վետոյին, ապա ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայում: Վերջինս հուլիսի 16-ին այս առնչությամբ հաստատեց մի բանաձեւ, որը, քննադատելով Իսրայելի բնակշինության քաղաքականությունը գրավյալ տարածքներում, պահանջեց անհապաղ կասեցնել այդ աշխատանքները, միաժամանակ Թել Ավիվին մեղադրելով խաղաղության գործընթացի իր հանձնառությունները ոտնահարելու մեջ: ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի այդ քայլն արժանացավ Թել Ավիվի արհամարհանքին եւ վերջինիս անվերապահ աջակից Վաշինգտոնի քննադատությանը («Ազգ», 22 հուլիս):

Երբ Թել Ավիվը 1993 թ. Օսլոյի պայմանագրից առաջ եւ հետո ձգտել եւ ձգտում է թելադրած պայմաններով շրջանում խաղաղություն հաստատել՝ ապահովելով երկրի անվտանգությունը, ապա պաղեստինցիները նպատակամղված են գրավյալ տարածքների ազատագրմամբ ստեղծել անկախ պետություն: Իրադարձությունների հետագա զարգացումը ապացուցեց, որ վերջիններս բնավ էլ չեն հրաժարվելու իրենց նպատակներից եւ չեն ենթարկվելու թելադրված պայմաններին: Ուստի եւ չեն բավարարվելու «ստացածով»՝ Գազայի գոտու եւ Հեբրոնի ինքնավարությամբ: Ընդ որում Իսրայելը անվտանգության կարեւոր հարցերը պահեց իր ձեռքին: Ավելին, եթե հաշվի առնենք, որ Գազայի գոտին ի սկզբանե անկառավարելի է եղել Իսրայելի համար, վերահսկվել է «Համասի» կողմից, ապա բացառված չէ նաեւ, որ Գազայի գոտին հանձնելով Արաֆաթին՝ պահանջելով լուրջ պայքար մղել ահաբեկչության դեմ, հույս ուներ հաշվեհարդար տեսնել «Համասի» հետ ինքնավարության իշխանության ձեռքով: Սակայն «Համասը» կտրականապես դեմ լինելով խաղաղության գործընթացին, ինքնավարության իշխանությունների հետ ներքին կարգով համաձայնության եկավ՝ ոչ մի կերպ չներքաշվել եղբայրասպան բախումների մեջ:

Եվ ահա հուլիսի 30-ին, երբ իրավիճակը շտկելու նպատակով միջինարեւելյան խաղաղության գործընթացի գլխավոր միջնորդ ԱՄՆ-ը պատրաստվել էր շրջան գործուղել իր ներկայացուցչին՝ Դեննիս Ռոսին, Արեւմտյան Երուսաղեմում տեղի ունեցած ահաբեկչական գործողությունների հետեւանքով ծայրաստիճան սրվեց իրադրությունը, հետեւաբար հետաձգվեց նաեւ Ռոսի ուղեւորությունը: Թել Ավիվը անմիջապես տնտեսական կատարյալ շրջափակման մեջ դրեց ինքնավար կազմավորմանը, փակելով սահմանները նաեւ Հորդանանի եւ Եգիպտոսի հետ: Ինքնավարության բնակչությունը հայտնվեց սոցիալ-տնտեսական գերծանր վիճակում: Թեեւ Յասեր Արաֆաթը անմիջապես դատապարտեց ահաբեկչական գործողությունները, այդ առնչությամբ կալանավորեց ավելի քան 20 համասականների, սակայն Նաթանյահուն անբավարար գնահատելով ձեռնարկված միջոցառումները, մերժեց տնտեսական շրջափակման թուլացման պահանջը, այն պայմանավորեց ահաբեկչության դեմ 100 տոկոսանոց պայքարով, փաստորեն Արաֆաթից պահանջելով գրեթե անհնարինը: Քանզի նման դեպքերում ահաբեկչության դեմ պայքարը ոչ միշտ է ցանկալի արդյունք տալիս: Դա են վկայում Իսպանիայի եւ Մեծ Բրիտանիայի նման հզոր երկրների հակաահաբեկչական գործողությունները, համապատասխանաբար անջատողական բասկերի եւ Իռլանդիայի ազատագրական բանակի դեմ:

Իսրայելի կողմից անվտանգության հարցի գերակայումը քաղաքական խնդիրների նկատմամբ արժանացավ Վաշինգտոնի հավանությանը, սակայն միջազգային հանրությունը, դատապարտելով Թել Ավիվի շրջափակման քաղաքականությունը, պահանջում է վերացնել այն: Ստեղծված պայմաններում, երբ կողմերը միմյանց տարբեր մեղադրանքներ ներկայացնելով խոսում են ռազմական բախումների մասին, ի վերջո օգոստոսի 9-ին ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչ Դեննիս Ռոսը ժամանեց շրջան, օգոստոսի 10-ին Երուսաղեմում բանակցեց Նաթանյահուի հետ, ապա ուղեւորվեց Ռամալլա՝ հանդիպեց Արաֆաթին, վերադարձավ Իսրայել: Ըստ ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության հայտարարության, Ռոսի բանակցությունների առանցքը անվտանգության հարցերն են լինելու, սակայն քանի որ պաղեստինցիները առաջնայինը համարում են քաղաքական հարցերը, այդ թվում Արեւելյան Երուսաղեմի եւ գրավյալ այլ տարածքների բնակշինության հարցը, ուստի մեծ հավանականությամբ Ռոսի առաքելությունը ցանկալի արդյունք չի արձանագրի: Թերեւս խիստ հարցական պետք է համարել նաեւ պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի օգոստոսի վերջի հավանական այցի արդյունքները, քանզի նա իր ուղեւորությունը պայմանավորել է անվտանգության ոլորտի լուրջ տեղաշարժերով: Ինչը թերեւս պետք է պարտադրվել Վաշինգտոնի կողմից Թել Ավիվի շահերի պաշտպանությամբ, իսկ նման կողմնակալ միջնորդությունը հազիվ թե հաջողությամբ պսակվի: Եվ ընդհանրապես հօգուտ կողմերից մեկի թելադրված խաղաղությունը չի կարող հարատեւել: Քաղաքագետներից ոմանք միջինարեւելյան խաղաղության գործընթացում ԱՄՆ-ի միջնորդության անհաջողությունը բացատրում են ԱՄՆ-ի հրեա լոբբիստական շրջանակների ազդեցությամբ: «ԱՄՆ-ում հրեական խմբերը չափազանց հզոր են: Թեեւ քաղաքական հարաբերությունների ասպարեզում անընդունելի է կիրառել երբեք բառը, այսուհանդերձ պետք է նշել, որ այդ խմբավորումների առկայությամբ, որոնք անմիջական շփման մեջ են Իսրայելի հետ, ԱՄՆ կառավարությունը երբեք չի կարող ինքնուրույն որոշում կայացնել այդ հարցում: Իսկ հօգուտ կողմերից մեկի խաղաղության հաստատումը անչափ դժվար է» (RFI, հուլիսի 30): Հաշվի առնելով, որ Թուրքիան Իսրայելի ռազմավարական դաշնակիցն է, թերեւս բարեկամ միակ երկիրը շրջանում, հետեւաբար Անկարայի շահերը եւս ԱՄՆ-ի հրեա լոբբիստական շրջանին հետաքրքրող ոլորտ է: Իրողություն, որը թերեւս ապացուցելու կարիք չի զգում: Դրա վառ օրինակն իսլամագետ Բեռնար Լյուիսի վերաբերմունքը հայոց եղեռնի նկատմամբ: Ուստի կարելի է եզրակացնել, որ քանի դեռ Թուրքիան չի ընդունել Մեծ եղեռնի փաստը, ԱՄՆ-ը որեւէ լուրջ քայլ չի կատարելու այդ ուղղությամբ: Բացի այդ ԱՄՆ հրեա լոբբիստական խմբերը Ադրբեջանի նախագահի նկատմամբ ցուցաբերած ջերմ եւ խանդավառ վերաբերմունքով ապացուցեցին, որ կպաշտպանեն Ադրբեջանի շահերը: Ուստի ԱՄՆ-ի դիրքորոշումը ղարաբաղյան խնդրի նկատմամբ թվում է հստակ: Այլ կերպ ասած կասպյան նավթի դերը ղարաբաղյան հիմնահարցում խիստ ուռճացված է, հատկապես որ մասնագետների կարծիքով այստեղ հայտնաբերված նավթի պաշարները անհամեմատ քիչ են ներկայացվածից, այն կարեւորվում է լոկ հետագայում մեծ պաշարներ հայտնաբերելու հույսով (RFI, օգոստոսի 7):

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՉՅԱՆ

ՎՐԱՍՏԱՆ

Իգոր Գիորգաձեի ձայնը երկար լռությունից հետո

1995-ի օգոստոսին Վրաստանի Հանրապետության ղեկավարի դեմ ահաբեկչական գործողություն կազմակերպելու մեղադրանքով հետախուզման մեջ գտնվող անվտանգության ծառայության նախկին ղեկավար Իգոր Գիորգաձեն օրերս հանդես է եկել մի հայտարարությամբ, որ նշել է. «Երբ 1995-ի նախագահական ընտրություններին առաջադրվեր նաեւ իմ թեկնածությունը, ապա Էդուարդ Շեւարդնաձեն այսօր չէր լինի հանրապետության նախագահ: Իմ ներկայության օրոք հնարավոր չէր լինի կեղծել ընտրությունների արդյունքները: Հանրապետությունից իմ փախուստի գլխավոր պատճառն այն էր, որ Էդուարդ Շեւարդնաձեն առաջիկա նախագահական ընտրություններին ինձ համարում էր հնարավոր լուրջ մրցակից», հայտարարում է Գիորգաձեն: Հայտարարության տեքստը BS-PRESS գործակալության միջոցով տարածել է հետախուզվողի հայրը՝ կուսակցական գործիչ Պանտելեյմոն Գիորգաձեն: Միեւնույն ժամանակ, Էդուարդ Շեւարդնաձեն իր վերջին ասուլիսի ընթացքում այդ կապակցությամբ նշել է. «Այն հանցագործը, որ միջազգային ահաբեկիչն այսօր թաքնվում է Ռուսաստանում, բացառական վերաբերմունքի է արժանանում ողջ քաղաքակիրթ աշխարհի կողմից: Գիորգաձեին Մոսկվայում խնամում են, եւ ես լավ եմ գիտակցում, թե ինչու: Թեեւ ռուսաստանյան որոշ ուժեր աջակցում են Իգոր Գիորգաձեին, այնուամենայնիվ, նա Թբիլիսի կարող է վերադառնալ միայն ձեռնաշղթաներով»:

Ա. Դ.

ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարությունում լայնածավալ կրճատումներ

ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարությունը հայտարարել է իր համակարգում քաղաքացիական աշխատատեղերը մոտ ժամանակներում 80 հազարով կրճատելու վերաբերյալ: Բացառված չէ, որ սրան հետեւեն ռազմական բազաների փակումը եւ Մ. Նահանգների պաշտպանության համակարգի բարեփոխումների մեկնարկը, որը մեծապես կփոխի տեղական մասնավոր ընկերությունների շատերի ուղղվածությունը: 1989-97 թթ. ԱՄՆ-ում ժամկետային զինվորական ծառայությունում գտնվող անձանց քանակը կրճատվել է 32 տոկոսով: Դիտորդների կարծիքով, մոտակա ժամանակահատվածում պաշտպանության նախարարության ենթակա [illegible] կրճատումը կհանգեցնի անձնակազմի քանակի 21 տոկոս նվազեցման: Այս միջոցառումը կհաջորդի արդեն ծրագրված 80 հազար աշխատողի կրճատմանը: Այսպիսով, ընդհանուր կրճատումը կհանգեցնի այն բանին, որ պաշտպանության նախարարության աշխատակիցների քանակը 800 հազարից կդառնա 640 հազար: Ինչպես հաղորդում է ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարար Ուիլյամ Կոհենը, այսպիսի կրճատումը Պենտագոնին կօգնի ֆինանսավորել զենքի բարձր տեխնոլոգիական բարդ համակարգերի նոր նախագծերը: Ինչպես նշել է Կոհենը, բյուջեից հատկացումների կրճատումը կշարունակվի նաեւ ապագայում, այդ պատճառով պաշտպանության նախարարությունը արդեն այժմ ստիպված է առաջիկա ֆինանսական դժվարություններից դուրս գալու ուղիներ փնտրել:

Պենտագոնի հաշվետվություններում առաջարկված են այս ճգնաժամից խուսափելու նոր տարբերակներ: Օրինակ, եւս 109 հազարով կրճատել քաղաքացիական անձանց հաստիքները եւ ռազմական ենթակառուցվածքի մի շարք ռազմական բազաների փակում 1999-2001 թթ. ստեղծել պաշտպանության նախարարության միացյալ ինֆորմացիոն գործակալություն միավորելով 16 մեծ լրատվական օպերատիվ կենտրոնները եւ գործակալություն. ԱՄՆ-ից հաղորդում է «Ֆինանսովիե իզվեստիա» թերթի թղթակիցը:

Կատաղի մարտեր Քաբուլի մերձակայքում

ԱԲՈՒ ԴԱԲԻ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Քաբուլից հյուսիս տեղի են ունենում կատաղի մարտեր, սակայն այսօր առավոտյա դրությամբ ռազմաճակատի գիծը, փաստորեն, չի փոխվել: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, վերսկսված մարտերն ընդհատել են հարաբերական անդորրը, որը տեւել է 18 օր: Անցած օրը մարտերի ընթացքում ծանր հրետանու եւ օդուժի կիրառմամբ թալիբները եւ նրանց դիմակայող Ահմադ Շահ Մասուդի զորքերը մի քանի անգամ գրոհել են, բայց այդպես էլ չեն կարողացել հասնել էական հաջողության: Ռազմաճակատի գիծը նախկինի պես անցնում է Աֆղանստանի մայրաքաղաքից 20-25 կիլոմետր դեպի հյուսիս: Երկու կողմերն էլ կենդանի ուժի եւ տեխնիկայի ծանր կորուստներ են կրում:

Մանուկների ընդգրկումը անվայելուչ ֆիլմերում ծնողների համաձայնությամբ

Քաղաքային խորհրդի անդամը, դպրոցի պաշտոնյաները եւ այլ անձինք են ձերբակալվել Իսպանիայի վերջին տարիների ամենաաղմկոտ սկանդալներից մեկի ընթացքում, մեղադրվելով մանկական պոռնոգրաֆիայի եւ պոռնկության տարածման մեջ:

Ընդհանուր հաշվով 5-14 տարեկան 40 երեխաներ են ներառված եղել Բարսելոնի մերձակա Ռավալ քաղաքում գործունեություն ծավալած սեքս-խմբակի մեջ: Երեխաներից շատերի ծնողների համաձայնությունը նախօրոք ստացված է եղել, հաղորդում է նորությունների իսպանական EFE գործակալությունը: Ամենափոքրերը ֆիլմերում նկարահանվելու համար հրապուրվել են նվերներով, իսկ ավելի բարձր տարիքի երեխաներին աշխատավարձ է տրվել պոռնոգրաֆիկ տեսարաններին մասնակցելու համար:

Ինչպես հաղորդում է Բարսելոնի «Լա Վանգուարդիա» օրաթերթը, քաղաքային խորհրդի անդամ Ֆրանսեսկ Սալվադորը, Կասալ դ'Ինֆանտս դել Ռավալ դպրոցի ուսուցիչները եւ բժիշկը ձերբակալվածների թվում են:

Կատալոնիայի սոցիալիստական կուսակցությունը Սալվադորին անմիջապես հեռացրել է իր շարքերից եւ խնդրագիր է ներկայացրել քաղաքապետին կասկածյալին ազատելու իր պաշտոնից:

Ոստիկանության հետաքննությունը սկսվել էր, երբ անցյալ ամիս ձերբակալվել էին ամուսիններ, որոնք իրենց տասնամյա որդու երկօրյա «տրամադրման» դիմաց 30 հազար պեսետ (193 դոլար) էին ստացել ոմն Ջեյմ Լլից: Ամուսինները շուտով բաց էին թողնվել, երբ ոստիկանությանը տեղեկացրել էին, որ դպրոցի նախկին տնօրենն է միջնորդ եղել գործարքի ժամանակ: Ըստ իսպանական թերթի, դպրոցը դարձել էր պեդոֆիլների կենտրոնական կայան, որտեղից ոստիկանությունը բռնագրավել էր մեծ քանակությամբ պոռնոգրաֆիկ նյութեր եւ ամսագրեր:

«ՍԱՅԹՐԸՍ ՈՒԻՔԼԻ»

ԱԶԳ

Մշակույթ

Միաբանը Գալուստ Տեր-Մկրտչյանը ճանաչված տաղասաց եւ դպրապետ Հովհաննես Կարենցու թոռն է: Ծնվել է 1857-ին Ախալցխայի Ծուղրութ գյուղում, երկրագործի ընտանիքում: Ծուղրութցիները ռուս-թուրքական պատերազմից հետո 1828–1829 թվականներին արեւմտահայ Կարապետ Բագրատունու գլխավորությամբ Էրզրումի գավառի Էյճաբ գյուղից գաղ-

«Նրա արած գործն իսկական սխրանք է՝ գիտական սխրանք...»

Միաբանի՝ Գալուստ Տեր-Մկրտչյանի ծննդյան 140-ամյակի առթիվ

թել են Կովկաս եւ հաստատվել քաղաքամերձ Ծուղրութ գյուղում, որ հայտնի է իր բացառիկ «Ավետարան»-ով, «Սուրբ Սիոն» եկեղեցով, որոնք տարածաշրջանի բնակչության համար վաղուց ի վեր ուխտագնացության վայրեր են:

Լայն են Միաբանի գիտական հետաքրքրությունների սահմանները. պատմաբան եւ թարգմանիչ, հայոց կրթարանի դասատու եւ աղբյուրագետ, փողագետ եւ մատենագետ: Մեր իրականության մեջ նա առաջինն էր, որ մատենագիտությունը դրեց գիտական հիմքերի վրա, այդ առթիվ տեսական աշխատություն գրեց «Մատենագիտության ծավալներն ու ոլորտները» վերտառությամբ: Էջմիածնում աշխատած տարիներին ապագա Մատենադարանի հիմնաքարերը դրեց, այդ առթիվ գործակցեց Մանանդյանի եւ Մալխասյանցի, Աճառյանի եւ Աբեղյանի, մյուս հայագետների հետ:

Բազմաբնույթ են Միաբանի ուսումնասիրությունների թեմաները. վիմագրություն, ժամանակագրություն, վկայաբանություն, առակագրություն, տրամաբանություն եւ հոգեբանություն: Ստեփան Մալխասյանցի աշխատակցությամբ կազմել եւ հրատարակել է Ղազար Փարպեցու «Պատմութիւն հայոց եւ թուղթ առ Վահան Մամիկոնեան», Ստեփան Կանայանի հետ Ագաթանգեղոսի «Պատմութիւն Հայոց» երկերի բնագրերը ծանոթագրություններով եւ մեկնաբանություններով, բառարանով: Լույս աշխարհ է հանել Ա. Նարեկացու «Գիր խոստովանության»-ը, Անանիա Շիրակացու տիեզերագիտական բազմաբնույթ աշխատությունները, հատկապես «Խնդրագիրք»-ը: Խոշոր պատմաբան, ակադեմիկոս Բորիս Գլեբովի գնահատմամբ՝ «Միաբանն իր համառ ու հետեւողական ջանքերով, հերոսական աշխատասիրությամբ ու նվիրումով իր ժողովրդին է նվիրել երբեմնի անհայտության փոշու մեջ կորած ու կործանման եզրին մատնված տասնյակ ու տասնյակ արժեքավոր գանձեր, որոնք ոչ միայն հայերինն են, այլեւ համայն մարդկությանը»:

1885-ը ճակատագրական էր դեռ կյանքի երեք տասնամյակը չբոլորած տաղանդավոր երիտասարդի համար: Երեւան գալու համար՝ դուրս գալով տնից, հորդառատ անձրեւի տակ մրսում, ծանր հիվանդանում եւ ընդմիշտ զրկվում է քայլելու եւ շարժվելու հնարավորությունից: Սկսվում է հիանալի մարդու եւ անզուգական մտավորականի երկրորդ կյանքը սայլակի մեջ, որ նման է իսկական սխրանքի, գիտական սխրանքի: Այդ վիճակում, արհամարհելով ամեն ինչ, հավատարիմ իր երդմանը, խմբագրում է «Արարատ» ամսագիրը, ազգային մատենագիտության առաջին լուրջ, դրդող ուսումնասիրություններ, բազմաբնույթ հայագիտական հետազոտություններ է կատարում, ծաղկող ինքնադատությամբ հանդես գալիս «տնաքույս», «ջերմոցային» գիտաշխատողի դեմ, ջերմորեն պաշտպանում է «Հայ դպրոցը»: Լավ է ասել եւ ճիշտ նկատել Խրիմյան Հայրիկը. «...Անշարժ, մարմնական ծանր վիճակում գտնվող Միաբանի ուղեղն

արդիականությունն ու գիտական-վերլուծական հմայքը: Զբաղվելով հին Հայաստանի ճշգրիտ գիտությունների առեղծվածի լուծմամբ, վերականգնել է հայ դասականաբանական գրականության պատմության հրապարակման ճշգրիտ ժամանակագրությունը՝ «ոսկե բանալի» տալով հետագա հետազոտողների ձեռքը, գիտահետազոտական աշխատանքի կոռով ու տոկունություն հաղորդելով նրանց:

Միաբանը բացառիկ վարպետությամբ թարգմանել է Է. Ուկլոփի բազմահատոր աշխատության Հայաստանին եւ հայերին վերաբերող հատվածները մեկնություններով, Հայնեի, Հաֆիզի, Պետեֆիի, Տոլստոյի, Լերմոնտովի, Պուշկինի շատ ու շատ գործեր, փոխադրել է Պեստրոնի «Բնագիտական եւ կրոնական աշխարհայացք» աղմկահարույց աշխատությունը: Նա գողտրիկ բանաստեղծությունների, պոեմների, վեպերի, վիպակների, պատմվածքների, դրամատիկական գործերի հեղինակ է (նրա շատ ու շատ գործեր բեմադրվել են երկրի եւ Սփյուռքի բեմերում), որոնք գեղարվեստական արժեքներից զատ, ճանաչողական մեծ նշանակություն ունեն, թարգմանվել են ռուսերեն, ֆրանսերեն, անգլերեն, գերմաներեն եւ իտալերեն: Հաստափոր հատորներ չթողնելով սերունդներին, ինչ հարց էլ որ շոշափել է նա, գրել է մասնագիտական խոր իմացությամբ, ըմբռնումով, սեղմ, մատչելի լեզվով, տրամաբանված, խոսուն փաստերով եւ ճշգրիտ տեղեկություններով: Տարիներ ու տասնամյակներ գամված լինելով անկողնուն, թե բազկաթոռ-սայլակին, գիտական բարեխղճությամբ, խոր պատասխանատվությամբ եւ ուշադրությամբ կարողացել, ուսումնասիրել սեփական միաբանական դիտակով ու լույսի ներքո է անցկացրել հին եւ միջնադարյան հայոց մատենագիտության տողագիր եւ մեծ մասամբ նաեւ անտիպ հուշարձանների, հայագիտական հին ու նոր գործերի մեծ մասը, համակողմանի, գիտական ստույգ քննադատության ենթարկել Էջմիածնի Մատենադարանի այն տարիների գրչագրերի ժողովածուները, ագահ ու անկշտելի «մուտք գործել» ամեն մի նոր ձեռագիր, ծանր ու թեթեւ արել յուրաքանչյուր մանրուք, չնայած գիտության եւ գրականագիտության մեջ

ու միտքը հազարամյակից ավելի առաջ ու ճկուն է շարժվում, քան հազարավոր անբաններինն ու ծույլերինը: Նա իսկական գործի մարդ է, մտքի ու անվերջ որոնումների մարդ»: Հայագիտության մեջ մեծ նպաստ են «Ղազար Փարպեցու» եւ «Փավստոսի ձեռագրերը» գիտական բազմահատոր մենագրությունները, «Հայկականք» հոդվածաշարը, որոնք այսօր էլ չեն կորցրել իրենց թարմությունը,

նրա համար «մանրուքներ» չկային, հանգել կարեւոր ու սկզբունքային եզրահանգումների: Միաբանի մշտական անշահախնդիր օգնությունն են ստացել, հաճախ նրա ցուցումներով առաջնորդվել Ալիշանն ու Տաշյանը, Լեոն ու Աճառյանը, Հովհաննիսյանն ու Աբեղյանը, հայոց մյուս երեւելիները: Կյանքի վերջին օրերին շրջապատված հին ու նոր ձեռագրերով, նա շարունակում էր աշխատել, մեծ մասամբ

ուժ ու կարողություն չունենալով անգամ գրիչ վերցնելու՝ սկսած միտքն ու նախադասությունը վերջացնելու համար: Իր հայրենիքի եւ սեփական անձի համար ողբերգական պայմաններում, նա գիտական վերջին հայտնությունը կատարեց՝ լույս աշխարհ բերելով հետագայում արդեն Շառլի Բագրատունու անունով հրատարակված գրական-պատմական մեծարժեք մասյանը, որի մեջ յուրովի ամփոփված է միջնադարյան հայ գեղարվեստական արձակի ընտրանին:

Մեծ հայագետի եւ հայրենասերի ժառանգության ուշագրավ մասն է կազմում նրա նամականին՝ գրված դասական պարզությամբ, գիտական ամփոփ հետազոտության ակնկալությամբ: Օրինակ, հին հայոց արմավաղաստության, վիշապների, զանազան կենդանիների եւ սողունների ստուգաբանությամբ, ինչպես նաեւ Արտաշեսյան ժամանակաշրջանի հայկական դրամների, ուրարտական բառերի եւ տեղանունների մեկնության շուրջ Միաբանի գրավոր կարծիքներով, որոնք ըստ էության լիարժեք գիտականորեն հիմնավորված պատասխաններ են իրենց դիմող ճանաչված գիտնականների, հատկապես բանասերների եւ պատմաբանների, ինչու չէ նաեւ արվեստաբանների բազմաբնույթ հարցերին: Ֆրանսիացի ճանաչված ճանապարհորդ եւ հայագետ Ժակ Մակլերը դեպի մեր հնամենի երկիրը կատարած գիտական ուղեւորության հաշվետվության մեջ, անդրադառնալով Գալուստ Տեր-Մկրտչյան երեւույթին, գրել է. «Մեծ եւ անուրանալի արժանիքների տեր, խորապես ինքնատիպ ու յուրօրինակ այս գիտնականը, որին խանգարված առողջությունը թույլ չի տալիս ավելի շատ գրելու եւ արարելու, մեզ երեւաց իբրեւ հայոց ինքնության դարերի իսկական պարագլուխ, հայագիտության կաղնի»:

Իսկ ահա թե ինչ է գրում Ամենայն հայոց բանաստեղծի դուստրը Նվարդ Թումանյանը. «...Մի երեկո հայրիկն ինձ ասաց՝ արի, գնանք, քեզ ծանոթացնեմ մի անչափ հետաքրքիր մարդու եւ մեծ գիտնականի հետ: Գնացինք Էջմիածին նրա անշուք ու տխուր կացարանը, որ գտնվում էր վանքի բակի շենքի ներքին հարկի սենյակներից մեկում: Պառկած էր: Սեւ խիտ մազեր ուներ, խոշոր, խոհուն եւ մտածող աչքեր: Մահճակալի առաջ մորթի էր փռված: Ես չգիտեի, որ նա անդամալույծ է: Հայրիկը ոչ թե սիրում, այլ պարզապես պաշտում էր Միաբանին: Հոգեւորականների մեջ նրան համարում էր նշանավոր բանահավաք-գիտնական, իսկ արած գործն իսկական սխրանք...»:

Նրա մահից տասնամյակներ են անցել: Միաբանի գիտական վաստակի ծանրակշիռ մասն այսօր պահվում ու պահպանվում է իր ներքնուժը դառնալով յուրօրինակ խորհրդատու-հանրագիտարան ժամանակակից բանասերների եւ պատմաբանների, ամբողջ հայ ժողովրդի համար:

ԼԵՎՈՆ ԿԱՆՅԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Այցելություն Վարդգես Պետրոսյանի գերեզմանին

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՕԳՈՍՏՈՍ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Օգոստոսի 9-ին՝ ճանաչված արձակագիր եւ հրապարակախոս Վարդգես Պետրոսյանի (1932–1994 թթ.) ծննդյան 65-ամյակի օրը գրողի հարազատները, գրականության եւ արվեստի գործիչներ, լրագրողներ, Աշտարակի քաղաքապետարանի պատասխանատուներ Աշտարակում այցելեցին նրա գերեզման եւ ծաղիկներ դրեցին ու խունկ վառեցին:

Գրողի գերեզմանին, մարմարյա տապանաքարի կողքին տեղադրվել է կենաց ծառով պատկերված ավելի քան 3 մետրանոց մի խաչքար, որի հեղինակը՝ աշտարակցի ճարտարապետ Հայրապետ Ղազարյանը հուշարձանի քանդակներում պատկերել է «Կրակե շապիկի», «Ապրած եւ չապրած տարիների» եւ գրողի մյուս ստեղծագործությունների մոտիվները:

Հավաքի ընթացքում հանդես եկան Աշտարակի փոխքաղաքապետ Արմեն Անտոնյանը, Հայաստանի մշակույթի ֆոնդի նախագահ, արձակագիր եւ գեղանկարիչ Արեւշատ Ավագյանը, ռեժիսոր Գրիգոր Ղալիկյանը, վաստակավոր արտիստուհի Վերա Հակոբյանը, որոնք խոսեցին Վարդգես Պետրոսյանի գրական ու հասարակական գործունեության մասին: Նրանք մանրամասնորեն նշեցին, որ գրողը ինքնատիպ կյանքի ուղի է անցել, իր հաստատուն հետքը թողնելով հայ գրական-մշակութային պատմության մեջ:

Փոխքաղաքապետը միաժամանակ հայտարարեց, որ գալիք սեպտեմբերի վերջերին այստեղ կայանալու է գրողի հուշահամալիրի բացման հանդիսավոր արարողություն, ու միաժամանակ որոշ միջոցառումներով հավերժացվելու է նրա հիշատակը: Այդ գործին իրենց մասնակցությունն են բերում ոչ միայն տեղի իշխանությունները, այլեւ՝ Վարդգես Պետրոսյանի ծննդավայր Աշտարակի ամբողջ բնակչությունը:

ՎԱՆԻԿ ՍԱՆԹՐՅԱՆ
Արմենպրեսի թղթակից

Հին մեքենաներով կինոն չի կարող դուրս գալ ճգնաժամից

Վարչապետն ընդունեց կինոգործիչներին

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ըստ ՀՀ վարչապետի մամուլի գրասենյակի տեղեկատվության, օգոստոսի 9-ին վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպում է ունեցել Հայաստանի կինեմատոգրաֆիստների միության ղեկավարության հետ:

Զրույցի ժամանակ, որին ներկա էր նաեւ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Արմեն Սմբատյանը, կինոգործիչներն իրենց մտահոգությունն են արտահայտել կինոյում ստեղծված վիճակի կապակցությամբ: Նրանք շեշտել են, որ ֆինանսական միջոցների բացակայության պատճառով այսօր հայկական կինոն հայտնվել է բավականին ծանր վիճակում:

Կիսելով նրանց անհանգստությունը կինոյի ապագայի վերաբերյալ, վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանն ասել է, որ տնտեսական նոր պայմաններում անհրաժեշտ են աշխատանքի կազմակերպման նոր մոտեցումներ, հստակ նախագծեր եւ ծրագրեր, ընդգծելով, որ կինոն նաեւ բիզնես է, որով կարելի է դուրս գալ միջազգային շուկա եւ ակնկալել բարձր եկամուտներ:

Հանդիպման մասնակիցները մտքեր են փոխանակել ստեղծված վիճակից դուրս գալու հնարավորությունների շուրջ:

Թբիլիսիի հայ բեմի վարպետները Տավուշում

ԻՋԵՎԱՆ, 11 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: 20-ամյա ընդմիջումից հետո կրկին Տավուշի մարզի թատերասերների հյուրն է Թբիլիսիի Պետրոս Ադամյանի անվան պետական հայկական դրամատիկական թատրոնը: Մեկշաբաթյա հյուրախաղերի ընթացքում բեմի վիրահայ վարպետները հանդիսատեսի դատին կներկայացնեն թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Արմեն Բայանդուրյանի «Աշնանային իրիկնամուտ» երկու գործողությամբ դրաման եւ Վրաստանի ժամանակակից դրամատուրգ Անահիտ Աղասարյանի «Գիշերային բաղում» կատակերգությունը: Գլխավոր դերերում հանդես են գալիս Վրաստանի ժողովրդական եւ վաստակավոր դերասաններ Սերիկ Շեկոյանը, Ասյա Ժամկոչյանը, Սոս Սոսյանը, Սուրեն Եղիազարյանը, Ժիրայր Կարապետյանը, Ռոբերտ Հովհաննիսյանը:

Իջեւանի, Խաշթառակի, Այգեհովիտի թատերական արվեստի երկրպագուները առաջինն են ջերմ ծափողջույններով գնահատել ադամյանցիների խաղը: Առաջիկա օրերին թատրոնի կոլեկտիվը ելույթներ կունենա Աչաջուր, Հաղարծին գյուղերում: Իսկ հյուրախաղերը կեզրափակվեն օգոստոսի 15-ին՝ Դիլիջանում:

Օրը զնգում է ինչպես երգեհոն, օրը Չարենց էր...

Չարենցյան տարի: 1997 թվական, Ծաղկաձոր, 9 օգոստոսի: Զնգում է օրը, ինչպես երգեհոն, եվ հողը, որտեղից նա բռնեց իր գողգոթայի ու անհունի ճանապարհը, մեծարում էր երկրի որդուն: Օրվա խոսքի ու ձայների մեջ խտանում են ողբերգության շիթերը: Ու ներկաները՝ ծաղկաձորցիներ, դպրոցականներ, գրողներ, մտավորականներ, հյուրեր գրողների հանգստյան տան բակում ըմպում են ցավը, անձնական օրը ընդունելով որպես ընծա ու բանաստեղծություն... «Եվ տխրությունն այդ հեռու, երգ է դառնում լսելի...»:

ՀՐԱՆՏ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ. Եկել ենք իրեն երկրպագելու: Եկել ենք հարաբերվելու մեծ պոեզիային, գրականությանը: Եկել ենք մեղքի ու մեղավորի զգացումով, պարտքի ու խղճի պատգամով՝ այս լավ երեխաներին: Նա հավերժական երթուղարձերի մեջ մեզ լեզու տվեց՝ ըմբոստության, ազատության, հավաքականության: Եկել ենք երկրպագության այն տարածքի վրա, որը 37-ի վերջին օրվա վկան է: Այստեղից հավատավոր հայը գնաց նահատակվելու, մահ իմացյալի ճանապարհով, որ անխաթար մնան ժամանակները:

Տաք օրվա մեջ ճերմակ սավանում պարուրված արձանին են մոտենում օրերս գրողների միության տոմսը ստացած Անուշ Նազգաշյանը եւ բանաստեղծ Վահան Վարդանյանը: Արձանի բացման պատիվը նրանց է տրված:

ԱՐՄԵՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ. *Ծաղկաձորի քաղաքապետ.* 37-ից այս կողմ Ծաղկաձորում ծնված պարմանիներն ու պարմանուհիները ստուգապես փոխանցում են մեծերից լսածը: 37-ից այս կողմ Կեչառիսին մոտեցող ամեն մեկը գիտի, որ դեպի տաճար տանող ճամփան Չարենցի ոտնահետքն ունի, եւ որ կառքից լսվող նրա հուսահատ ճիչը թափառում, դեռ թափառում է Ծաղկաձորի «տիեզերական լաբիրինթոսում»:

Կեչառիսցի պարմանուհիները հրավիրում են իրենց, գրողների եւ Ձեզ հետ գրական ցերեկույթով մեծարելու Եղիշե Չարենցին: ...Սիլվա Կապուտիկյանը հիշում է 15 տարեկանում իր առաջին հանդիպումը Չարենցի հետ եւ այն, որ Սայաթ-Նովային նվիրված իր բանաստեղծությունն արտագրեց եւ հիացած պոետի խնդրանքով տվեց իրեն:

Անկասկած, հավաքվածների հիշողության մեջ մնաց եւ Դավիթ Հովհաննեսի խոսքը, իմաստավոր, հուզառատ, փաստական: Հետո «աշխարհի անուշ երազին է խառնվում Արփենիկ Չարենցի հիշողության մեջ դաջվածը. «Ես 5 տարեկան էի: Ես ամեն ինչ հիշում եմ: Իսկ այս օրը նվիրական է ինձ համար: Այստեղ է Չարենցն իր իմաստությամբ, խոսքով, երգերով, մեր հանդեպ անհուն սիրով: Այսուհետ նրա անունը կկրի հանգստյան տունը եւ ուխտավայր կդառնա այս հուշարձանը: Ծաղկաձորը Չարենցավանք կդառնա: Եվ երբ մի իրիկուն տրտում օրհնենք օրերը մեր, կհիշենք եւ այս մեկը, երբ Ծաղկաձորի դպրոցի սաների ու Մինա ուսուցչուհու կազմած գրական-երաժշտական հորինվածքը մատուցած Չարենցյան «ստիխների» փունջը վայելեցինք՝ վսեմական ու անբասիր խորհուրդներով»:

Երթուղարձի օրվա վկան էինք: Խնկարկումի օր էր: Եվ օրը... Չարենց էր:

ԱՐՓԵՆ ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ԱԹԵՆՔ

Օլիմպիադան առանց մեդալի

Դոպինգի հերթական զոհը

Աթենքում ավարտվեց թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունը: Անցած հանգստյան օրերը բավականին բուռն անցան Հունաստանի մայրաքաղաքում:

Գլխավոր անակնկալը գրանցվեց կանանց 400 մետր արգելավազքի եզրափակիչում, որտեղ հաղթողի հավակնորդ էին համարվում աշխարհի ռեկորդակրուհի Կիմ Բաղենը եւ Ատլանտայի օլիմպիական խաղերի չեմպիոնուհի Դեյլ Հեմինկսը Ճամայկայից: Սակայն մրցատարածության վերջին մետրերին նրանց կարողացավ շրջանցել մարոկկացի վազորդուհի Նեյջի Բիդուանը, որի կիսաեզրափակիչում սահմանած Աֆրիկայի ռեկորդի (53,48 վրկ) մասին արդեն հայտնել ենք: Բիդուանը դարձավ առաջին մարոկկուհին, ում հաջողվեց նվաճել աշխարհի չեմպիոնի կոչումը եւ միաժամանակ հատուցել չար ճակատագրին անցյալ տարի հասցրած հարվածի համար՝ աքիլլեսյան գարշապարի վնասվածքի պատճառով նա չկարողացավ մասնակցել Ատլանտայի օլիմպիադային:

Խավիեր Սոտոմայոր. Դե՛ նախանձեք

Իսուանեսի Խոջայեսինդիայի (Շրի Լանկա) անունը մինչեւ վերջերս ոչինչ չէր հուշի ոչ միայն թեթեւ ատլետիկայի երկրպագուներին, այլեւ մասնագետներին: 200 մետր մրցավազքի եզրափակիչում բոլորի ուշադրության կենտրոնում էր Մեռլին Օտտիի եւ ժաննա Պինտուսեւիչի մենամարտը: Սկզբում մրցավազքը գլխավորեց Օտտին, սակայն վերջնագծից 20 մետր առաջ ուկրաինուհին կտրուկ մեծացրեց արագությունը եւ հրաշք կատարեց: Մինչ այժմ խոշոր մրցումներում լուրջ հաջողության չհասած ժաննան վերջնագիծը հատեց առաջինը, իսկ Օտտին միայն երրորդն էր: Նրան շրջանցեց Խոջայեսինդիային, որը առաջնության խոշորագույն անակնկալը մատուցեց եւ իր երկրին առաջին մեդալը բերեց թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունների պատմությունում:

Շատերի համար անսպասելի էր եռացատկում աշխարհի ռեկորդակիր անգլիացի Ջոնաթան Էդվարդսի գրաված երկրորդ տեղը: Հավանաբար, եզրափակիչում մասնակիցներին ցնցեց Ատլանտայի բրոնզե մրցանակակիր կուբացի Վիադես Կեսադան, որը երկրորդ փորձում գրանցեց հետագայում չգերազանցված 17 մ 85 սմ արդյունքը: Իսկ Էդվարդսին արծաթե մեդալ բերեց միայն վեցերորդ թռիչքը: Երկրորդ տեղի համար պայքարում նա առաջ անցավ ազատության կղզու մեկ այլ պատվիրակ Ալիսեր Ուրրոտից: Չորրորդ տեղը գրավեց ռուսաստանցի Դենիս Կապուստինը (17 մ 59 սմ):

Մյուս երկու եզրափակիչներում անակնկալներ չեղան: Ատո Բոլտոնը (Տրինիդաս եւ Տոբագո), որ մրցաշրջանի լավագույն արդյունքն էր ցույց տվել 200 մ մրցավազքում, բավականին հեշտությամբ նվաճեց ոսկե մեդալ: 23-ամյա մարզիկը երկար ժամանակ չէր կարողանում հաղթահարել բարձրակարգ մրցումներում հաջող հանդես գալու հոգեբանական արգելքը: Այստեղ էլ՝ Աթենքում նա, ունենալով մրցաշրջանի լավագույն արդյունքը 100 մ մրցավազքում, պարտվեց ամերիկացի Մորիս Գրինին: Սակայն 200 մետրում «Օլիմպիադա-96»-ի բրոնզե կրկնակի մեդալակիրը իր հնարավորությունը բաց չթողեց: Նա 0,19 վրկ-ով գերազանցեց նամիբիացի Ֆրենկի Ֆրեդերիկսին: Հաղթողի ժամանակն է 20.04 վրկ: Երրորդը վերջնագիծը հատեց բրազիլացի Կլաուդինիո դա Սիլվան:

Ոչ, սա հին հույն չէ, այլ Սերգեյ Բուբկան

800 մ մրցատարածությունում անգերազանցելի էր Դանիայի դրոշի ներքո հանդես եկող քենիացի Ուիլսոն Քիփքեթերը: Մեկնարկից անմիջապես հետո նա առաջ անցավ մրցակիցներից եւ կասկածի ոչ մի նշույլ չթողեց իր հաղթանակին: Արդեն մրցատարածության միջնամասում պարզ դարձավ, որ Քիփքեթերի միակ մրցակիցը... վայրկյանաչափն է: Չէ՞ որ արդեն ժամանակն է թարմացնել Սեբաստիան Կոեի 1981 թ.-ին սահմանած աշխարհի ռեկորդը: Բայց երբ պարզ դարձավ, որ սեւամորթ վազորդը ետ է մնում ռեկորդային գրաֆիկից, նրա արագության կտրուկ անկում գրանցվեց: Արծաթե մեդալը բաժին հասավ կուբացի Նարբիա Տատելիսին: Երրորդ տեղ գրավեց ամերիկացի Ռիչ Կեննը:

Կանանց մարաթոնյան վազքի (42 կմ) վերջնագծում լավագույնն էր ճապոնուհի Հիրոմի Սուզուկին: Երկրորդ հորիզոնականը զբաղեցրեց պորտուգալուհի Մանուելա Մաչադուն, իսկ երրորդը՝ ռումինուհի Լիդիա Սիմոնը:

Նույն մրցաձեւի տղամարդկանց պայքարում ամենադիմացկունն էր իսպանացի Աբել Անտոնը: Նրա հայրենակից Մարտին Ֆիսը երկրորդն էր, իսկ երրորդ տեղը գրավեց ավստրալիացի Սթիվ Մանեգետին:

Հեռացատկի կանանց մրցումներում հաղթեց ռուսաստանցի Լյուդմիլա Գալկինան, որի հաղթական ցուցանիշն էր 7 մ 05 սմ: Մինչ այդ ռուս մարզուհուն չէր հաջողվել անցնել 6 մ 98 սմ-ի սահմանը: Հատկանշական է, որ Գալկինան եռացատկի պատանիների աշխարհի նախկին ռեկորդակիր է: 1995 թ. նա ոսկե մեդալ էր նվաճել փակ մրցասպարեզում աշխարհի առաջնության հեռացատկի հատվածում: Իսկ անցյալ տարի ցույց տված ցածր ցուցանիշի պատճառով չէր ընդգրկվել Ռուսաստանի օլիմպիական հավաքականում:

Նիզակի նետման կանանց մրցումներում մրցակցությունից դուրս էր նորվեգուհի Տրինե Հատտեստադը: Իր երկրի 11-ակի չեմպիոնը 1989 թ. որակազրկվել էր դոպինգ օգտագործելու համար, այնուհետեւ վերադառնալով մեծ սպորտ՝ մարզուհին համաշխարհային ռեկորդ սահմանեց, որը պահպանվեց 3 տարի: Ատլանտայում նորվեգուհին արժանացավ արծաթին, իսկ Աթենքում՝ վերջապես բարձրացավ պատվո պատվանդանի ամենաբարձր աստիճանին:

Օրինաչափ ավարտվեց կանանց 4X100 մ փոխանցումավազքը: Ոսկին բաժին հասավ ամերիկուհիներին, որոնց թիմից երկրորդ հատվածում վազում էր 100 մ-ում աշխարհի չեմպիոն Մերին Ջոնը, իսկ արագավազորդների պայքարն ավարտեց այս մրցատարածությունում օլիմպիական չեմպիոնուհի Գեյլ Դիվերսը: Ամերիկյան քառյակն ընդամենը 0,1 վրկ ցածր ժամանակ ցույց տվեց պաշտոնապես գրանցված համաշխարհային ռեկորդից: Արծաթե պարգեւը բաժին հասավ Ճամայկայի հավաքականին, իսկ բրոնզը նվաճեցին ֆրանսուհիները:

Գլխավոր հավակնորդի՝ ԱՄՆ հավաքականի բացակայությամբ, տղամարդկանց նույն մրցաձեւում հաղթող դարձան կանադացիները, որոնք առաջ անցան Նիգերիայի եւ Անգլիայի մարզիկներից:

Կանանց բարձրացատկում աշխարհի չեմպիոնուհի դարձավ նորվեգուհի Հաննե Հոգլանը (1 մ 96 սմ): Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը համապատասխանաբար գրավեցին ռուսաստանցի Օլգա Կալիտուրինան եւ ուկրաինուհի Ինգա Բաբակովան:

Բացի այս արծաթե մեդալից՝ մրցումների վերջին օրը ռուսները նույն կարգի եւս մեկ պարգեւ նվաճեցին եւ մեկից էլ զրկվեցին: Ձողացատկում երկրորդ տեղը գրավեց Մաքսիմ Տարասովը: Ինչպես եւ սպասվում էր, հերթական անգամ հաղթեց աշխարհի չեմպիոն, հռչակավոր ուկրաինացի Սերգեյ Բուբկան:

Իսկ մի քանի օր առաջ, 10 կմ քայլքում երկրորդ տեղը գրաված Օլիմպիադա Իվանովան զրկվեց պարգեւից՝ դոպինգ օգտագործելու համար եւ որակազրկվեց 2 տարով:

Թիմային հաշվարկում հաղթող դարձավ ԱՄՆ հավաքականը: Այս երկրի մարզիկները նվաճեցին 7 ոսկե, 3 արծաթե, 8 բրոնզե մեդալ: Լավագույն հնգյակում տեղ գրավեցին նաեւ Գերմանիայի (10 մեդալ՝ 5 ոսկի), Կուբայի (6՝ 4 ոսկի), Քենիայի եւ Ուկրաինայի հավաքականները: Ռուսները բավականին անհաջող հանդես եկան եւ արժանանալով 1 ոսկե, 4 արծաթե, 3 բրոնզե մեդալի՝ գրավեցին 9-րդ հորիզոնականը: Առաջնության ոչ մի պարգեւի չարժանացան Հայաստանի պատվիրակները: Առավել հաջող հանդես եկավ եռացատկորդ Արմեն Մարտիրոսյանը, որը թեեւ մտավ եզրափակիչ, սակայն բարձր տեղ չգրավեց:

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Մեկնարկեց Հայաստանի առաջնությունը

Երեկ Տիգրան Պետրոսյանի անվան Հայաստանի շախմատիստի կենտրոնական տանը կայացավ Հայաստանի 57-րդ առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի բացման հանդիսավոր արարողությունը եւ մասնակիցների վիճակահանությունը:

Արարողությունից մի քանի ժամ առաջ շախմատիստի տան դահլիճում մամուլի ասուլիս անցկացրին Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի նախագահ, ՖԻԴԵ-ի փոխնախագահ Վանիկ Զաքարյանը եւ ֆեդերացիայի գլխավոր քարտուղար, ՖԻԴԵ-ի եվրոպական 5-րդ գոտու նախագահ Գագիկ Հովհաննիսյանը: Նրանք լրագրողներին ծանոթացրին եւ Հայաստանի առաջնության եւ աշխարհի պատանեկան առաջնության, եւ Երեւանում անցկացվելիք մյուս խոշոր շախմատային իրադարձությունների մանրամասներին:

Հայաստանի առաջնության գլխավոր մրցավար Ալյոշա Խաչատրյանը եւ Վլադիմիր Հակոբյանը

Իսկ այսօր, ժամը 15-ին շախմատիստի տանը կկայանա Հայաստանի առաջնության անդրանիկ տուրը:

Ռաֆայել Վահանյանը նվաճեց երկրորդ մրցանակը

Բելգիայի Անտվերպեն քաղաքում ավարտված շախմատի խոշոր միջազգային մրցաշարում մեծ հաջողության հասավ երեւանցի գրոսմայստեր Ռաֆայել Վահանյանը: Ինը հնարավորից վաստակելով 7 միավոր հայ գրոսմայստերը բաժանեց 2-4-րդ տեղերը, միայն կես միավորով ետ մնալով հաղթողից բելգիացի գրոսմայստեր Միխայիլ Գուրեւիչից:

Յոթերորդ տուրում Վահանյանը տարավ նոր տպավորիչ հաղթանակ այս անգամ հոլանդացի գրոսմայստեր Նիյբոյերի նկատմամբ: Դրանից հետո Վահանյանը միանգամայն շահած դիրք ստացավ Գուրեւիչի հետ խաղացած պարտիայում, բայց նավակային վերջնախաղում քայլերի հերթականության փոքրիկ փոփոխությունը բելգիացուն հնարավորություն տվեց փրկելու դիրքը եւ կես միավորը: Եզրափակիչ տուրում Ռաֆայելը սեւերով ոչ-ոքի խաղաց մեկ այլ հայտնի գրոսմայստերի՝ Պրեդրագ Նիկոլիչի (Բոսնիա եւ Հերցեգովինա) հետ:

[illegible] գրոսմայստերներից Ռաֆայել Վահանյանը եւս 7 կետով բարձրացրեց իր անհատական գործակիցը:

Շուտով երեւանցի շախմատասերները հնարավորություն կունենան հայրենի քաղաքում տեսնելու հայ հանրաճանաչ գրոսմայստերի խաղը: Վահանյանը մեր մյուս ճանաչված շախմատիստների հետ կմասնակցի նախ եվրոպական չեմպիոնների գավաթի խաղարկությանը, իսկ ապա «Երեւանյան շախմատային աշուն» փառատոնին:

43 պաշտոնական հայտ աշխարհի երեւանյան առաջնությունում

Առաջին երեք օրերի ընթացքում միանգամից 17 երկրներ հաստատեցին իրենց մասնակցությունը Երեւանում անցկացվելիք աշխարհի պատանեկան առաջնությանը: Մրցաշարի կազմկոմիտեին անվանական հայտեր ներկայացրին Բելառուսը, Դանիան, Շվեդիան, Լիտվան, Կիրգիզիան, Արգենտինան, Բուլղարիան, Էստոնիան, Չեխիան, Հոլանդիան, Պորտուգալիան, Շոտլանդիան, Լեհաստանը, Իսրայելը, Իրանը, Բելգիան:

Իր պատվիրակներին ընտրեց նաեւ Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիան: Ընդգծենք, որ մեր երկիրը, որպես մրցաշարի կազմակերպիչ, իրավունք ունի հանդես գալու մյուսներից ավելի մեծ թվով մասնակիցներով: Նախատեսվում է, որ աշխարհի առաջնությունում Հայաստանը կներկայացնեն 17 շնորհալի պատանի շախմատիստներ: Չնշելով նրանց անունները՝ ասենք միայն, որ մասնակիցների մեջ կլինեն արդեն այնպիսի ճանաչված շախմատիստներ, ինչպիսիք են Կարեն Ասրյանը, Լեւոն Արոնյանը, Լիլիթ Մկրտչյանը:

Երեւանյան մրցաշարի մասնակից երկրների թիվը հասավ 43-ի: Պաշտոնական հայտերի ընդունումը շարունակվում է:

Գ. Հ.

Երբ դավաճանում է շարժիչը

Աշխարհի նախկին չեմպիոն գերմանացի Միխայիլ Շումախերը շրջանի անցման լավագույն ժամանակը ցույց տվեց մարզումային արշավի ընթացքում «Ֆորմուլա-1» դասի մեքենաների աշխարհի առաջնության հերթական փուլի՝ «Հունգարիայի մեծ մրցանակի» խաղարկությունից առաջ: Հաշվի առնելով, որ «Հունգարըպվիլլ» մրցուղին վազանց կատարելու հնարավորություն գրեթե չի ընձեռում վարորդներին, մեծ նշանակություն ուներ որակավորման մրցաշարը: Մրցումների ընդհանուր հաշվարկում Շումախերին 10 միավոր զիջող կանադացի Ժակ Վիլնյովը այդ օրը 11-րդն էր: Դրամատիկ անցավ այս հերթական՝ 11-րդ փուլը: Հրաշքներ էր գործում անգլիացի Դեյմոն Հիլլը, որը հանդես էր գալիս փոքր հզորություն ունեցող «Էրոուս-Յամահա» մեքենայով: Սկզբում նա շրջանցեց Վիլնյովին, իսկ այնուհետեւ՝ Շումախերին: Սակայն վերջնագծից երկու շրջան առաջ նրա մեքենան կորցրեց արագությունը եւ Վիլնյովը վերջին մետրերին կորզեց հաղթանակը: Միխայիլ Շումախերը 4-րդն էր, թեեւ պահպանեց առաջատարությունն ընդհանուր հաշվարկում: Վիլնյովը գերմանացի վարորդին է զիջում 3 միավոր:

ADANA
COMMERCIAL BANK

★ Ընդամենը 1% -ով կատարում ենք փոխանցումներ Մոսկվայից և Սանկտ-Պետերբուրգից 1 օրվա ընթացքում, իսկ աշխարհի այլ երկրներից՝ 3 օրվա ընթացքում անհատ և իրավաբանական անձանց համար:
★ Ամենաշահավետ պայմաններով տարածում ենք Master Card/ Euro Card և սպասարկում ենք Master Card/ Euro Card, Visa, Diners Club, JCB:
★ Ընդունում ենք ավանդներ հետևյալ տոկոսադրույքներով՝

ԺԱՄԿԵՏ / ՏԱՐԱԴՐԱՄ	1 ԱՄԻՍ	2 ԱՄԻՍ	3 ԱՄԻՍ	6 ԱՄԻՍ	9 ԱՄԻՍ	12 ԱՄԻՍ
USD DEM FRF	2.5%	5.0%	9.0%	18.0%	27.0%	36.0%
AMD RUR	3.0%	6.0%	10.0%	20.0%	30.0%	40.0%

Նվազագույն գումարը չի սահմանափակվում:
★ Կատարում ենք բանկային ցանկացած գործառնություն:

Դիմեցեք ԱԴԱՆԱ ԲԱՆԿ
Երևան, Նալբանդյան 5, հեռ. 58-38-64, 58-59-80

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:
Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Զարուբյան 68 (ԳԱ հեսեփ մասում):
Հեռախոս 52-54-39:

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):
Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան, 9 հարկանի շենքի 1-ին հարկում, Երեբունու զանգվածում: Ունի մեծ նկուղ, տնտեսական պատշգամբ, 45 քմ բնակմակերեսով: Գերազանց վերանորոգված է:
Հեռ.՝ 47-07-22, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
բետոնապատիճներ իրենց հենակներով 4x2 մ չափով 40 հատ: Գինը՝ պայմանագրային:
Մանրամասն տեղեկությունների համար զանգահարել 555783, 572422 հեռախոսահամարներով:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, Փ. Բյուզանդի 1, բն. 12 (վերնիսաժի հարեւանությամբ):
Հեռախոս՝ 52-67-23

«ՈՒՍՈՒՄ»
ՊԵՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության կողմից հաստատված 1997-1998 ուս. տարվա դասագրքեր, դպրոցականի համար անհրաժեշտ գրենական պիտույքներ, աշակերտական կահույք տարրական եւ ավագ դպրոցի համար

#	դասագրքի անվանումը	Հեղինակը	հրատարակչությունը	Գինը (դրամ)
1.	1ին մաթեմատիկա	Վ.Հովհաննիսյան	«Լույս»	850
2.	2ն բուկվար	Ն.Բայբուրդյան	«Լույս»	750
3.	2ն ռուսաց լեզու	Ն.Բայբուրդյան	«Լույս»	750
4.	3ն ռուսաց լեզու	Ն.Բայբուրդյան	«Լույս»	1350
5.	4ն ռուսաց լեզու	Ս.Հովհաննիսյան	«Լույս»	800
6.	5ն մաթեմատիկա	Ն.Վիլենկին և ուրիշներ	«Լույս»	750
7.	5ն ընդհանուր աշխարհ.	Հ.Գաբրիելյան և ուրիշներ	«Լույս»	800
8.	5-6ն հայոց պատմ. (ձեռն)	Է.Դանիելյան	«Լույս»	750
9.	5ն հին աշխարհի պատմ.	Ֆ.Կորովկին	«Լույս»	950
10.	5ն անգլերեն	Գ.Գասպարյան, Ռ.Ազմանյան	«Լույս»	800
11.	6ն միջին դարերի պատմ.	Ե.Ագիբալովա	«Լույս»	1000
12.	6ն հանրահաշիվ	Յու.Մակարիչև և ուրիշներ	«Լույս»	800
13.	6ն աշխարհագրություն	Մ.Իսկանդարյան	«Լույս»	900
14.	6-8ն երկրաչափություն	Լ.Աթանեսյան և ուրիշներ	«Լույս»	1000
15.	6ն անգլերեն	Կ.Կարապետյան և ուրիշներ	«Լույս»	650
16.	7ն հանրահաշիվ	Յու.Մակարիչև և ուրիշներ	«Լույս»	800
17.	7ն աշխարհագրություն	Հ.Գաբրիելյան և ուրիշներ	«Լույս»	900
18.	7ն քիմիա	Գ.Ռուձիտիս	«Լույս»	750
19.	7ն ռուսաց լեզու	Ի.Տեր-Ակոպովա	«Լույս»	850
20.	6-7ն ֆիզ խնդ ժողովածու	Վ.Լուկաշիկ	«Լույս»	650
21.	8ն աշխարհագրություն	Հ.Գաբրիելյան և ուրիշներ	«Լույս»	900
22.	8ն հանրահաշիվ	Յու.Մականիչ և ուրիշներ	«Լույս»	900
23.	8ն քիմիա	Գ.Ռուձիտիս	«Լույս»	750
24.	9-10ն հանրահաշիվ	Ա.Կոլմոգորով և ուրիշներ	«Լույս»	1000
25.	9-10ն երկրաչափություն	Լ.Աթանեսյան և ուրիշներ	«Լույս»	750
26.	9 (8)ն ֆիզիկա	Ի.Կիկոին, Ա.Կիկոին	«Լույս»	800
27.	9ն հայ գրականություն	Ս.Սարինյան, Հ.Բախչինյան	«Լույս»	1000
28.	9-10ն հայ գրականություն	Հ.Թամրազյան	«Լույս»	900
29.	10ն նորագույն պատմ.	Ն.Հովհաննիսյան և ուրիշներ	«Լույս»	650
30.	10ն հայ գրականություն	Դ.Գասպարյան, Ժ.Քալանթարյան	«Լույս»	850
31.	9ն քիմիա	Գ.Ռուձիտիս	«Լույս»	750
32.	10ն ֆիզիկա	Գ.Մյակիշև, Բ.Բուխովցև	«Լույս»	400
33.	9-10ն կենսաբանություն	Յու.Պոլյանսկի	«Լույս»	600
34.	10ն քիմիա	Գ.Ռուձիտիս	«Լույս»	400
35.	7-8ն հայոց պատմություն	Վ.Բարխուդարյան և ուրիշներ	«Լույս»	990
36.	9ն նոր պատմություն	Վ.Ղլեչյան	«Լույս»	980
37.	3ն անգլերեն	Ն.Հովհաննիսյան	«Փյունիկ»	1560
38.	10ն ռուսաց լեզու	Ի.Մանուչարյան	«Լույս»	600
39.	4ն անգլերեն	Ն.Հովհաննիսյան	«Փյունիկ»	1560
40.	7ն անգլերեն	Լ.Գրիգորյան, Ռ.Աղվանյան	«Լույս»	500
41.	8ն անգլերեն	Ն.Հովհաննիսյան և ուրիշներ	«Փյունիկ»	500
42.	9-10ն անգլերեն	Լ.Գրիգորյան	«Լույս»	550
43.	9ն համաշխ. գրականություն	Կ.Մատինյան	«Լույս»	600
44.	10ն համաշխ. գրականություն	Ս.Ասմանգուլյան	«Լույս»	600
45.	10ն քաղ աշխարհագրություն	Լ.Վալեսյան	«Լույս»	800
46.	9ն բնապահպ. հիմունքներ	Ռ.Մայիլյան	«Լույս»	800
47.	9(10) ֆիզիկա	Բ.Բուխովցև	«Լույս»	600
48.	3ն ֆրանսերեն	Կ.Ամիրյան	«Փյունիկ»	1700
49.	7-8ն գերմաներեն	Ք.Աղայեկյան	«Լույս»	510
50.	5ն ռուսերեն ընթերցարան	Կ.Տոնապետյան	«Շաղիկ»	800
51.	6ն ռուսերեն ընթերցարան	Ս.Միրզոյան	«Շաղիկ»	580
52.	7-8ն ռուսերեն ընթերցարան	Ս.Միրզոյան	«Շաղիկ»	600
53.	9ն ֆրանսերեն	Վ.Ստեփանյան, Ա.Աղավելյան	«Փյունիկ»	990

Հասցեն՝ Երեւան, Սեւանի 114, հեռ.՝ 448460, 448560

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ

ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է
ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐՈՎ ՀԱՐՈՒՍՏ
ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ
ԾՈՎԱՓՆՅԱ ՀԱՆԳԻՍՏ
ՀՐԱՇԱԼԻ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ ԾՈՎԱՓ
ԲԱՐՁՐԱԿԱՐԳ ՀՅՈՒՐԱՆՈՑՆԵՐ ԲՈԼՈՐ
ՀԱՐՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ
ՇԱՀԱՎԵՏ ԱՌԵՎՏՈՒՐ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՀԱՐՈՒՍՏ
ՇՈՒԿԱՅՈՒՄ

ԲԵՅՐՈՒԹ
ԼԱՌՆԱԿԱ (ԿԻՊՐՈՍ)
ԼԱԹԱՔԻԱ (ՍԻՐԻԱ)

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ ՅԱՆԿԱՆՈՒՄ Է ՀԱՃԵԼԻ ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱԿՏԻՎ ՀԱՆԳԻՍՏ

ԵՐԵՎԱՆ
ՊՈՒՇԿԻՆԻ 43/ա
ՀԵՌ. 538845

CEMA
CENTRE DE MANAGEMENT D'ARMENIE

Հայաստանի Հանրապետության Առեւտրաարդյունաբերական պալատը եւ ֆրանսիական ԺԻՄ ընկերությունը համատեղ ստեղծել են Հայաստանի մենեջմենտի կենտրոն ՍԵՄԱ, որը գործում է 1991 թ.: Կենտրոնի նպատակն է վարչական կոմերցիոն եւ ֆինանսական ոլորտների համար կադրերի վերապատրաստումը մենեջմենթի, առեւտրի եւ ֆինանսական կառավարման արդի տեխնոլոգիաներին համապատասխան: ՍԵՄԱ կենտրոնը կազմակերպում է 1997-98 թթ. ուսումնական տարվա ընդունելություն: Ուսումնառությունը բաղկացած կլինի 10 փուլերից, յուրաքանչյուրը ամիսը մեկ անգամ մեկ շաբաթ տեւողությամբ, մեկ տարի կտրվածքով:

Դասավանդման ծրագիրը

- *Շուկայական տնտեսություն*
- *Հաշվապահություն*
- *Ձեռնարկությունների իրավունքը*
- *Ձեռնարկության կազմակերպումը եւ արտադրության մեթոդները. անալիտիկ կառավարում*
- *Բանկ եւ ձեռնարկություններ*
- *Վաճառք եւ բաշխում*
- *Մարկետինգ*
- *Մենեջմենտ եւ մարդկային ռեսուրսներ*
- *Միջազգային առեւտուր, ներմուծում եւ արտահանում, ֆինանսական գործառնություններ*
- *Բիզնես պլան*

Ունկնդիրները կարող են հաճախել փուլերից ցանկացածն ըստ ընտրության, ինչպես նաեւ բոլոր փուլերը հաջորդաբար: Դասընթացներն անցկացնում են ֆրանսիացի փորձառու մասնագետները սինխրոն թարգմանությամբ: Դասընթացի մասնակիցներին կտրվի համապատասխան վկայական: ՍԵՄԱ կենտրոնը Ձեզ տեղեկացնում է, որ ուսումնական տարվա վերջում դասախոսությունների ողջ փուլին մասնակցած ունկնդիրներից լավագույններին հնարավորություն կընձեռվի առաջադրվելու տարբեր ձեռնարկություններում, ինչպես նաեւ օտարերկրյա ֆիրմաներում աշխատանքի անցնելու համար:

Տեղեկությունների համար զանգահարել 56.51.94 հեռախոսով:
Հասցեն՝ Հանրապետության 39
ՀՀ առեւտրաարդյունաբերական պալատ

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:
☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

«ԱՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 639. Տպաքանակը՝ 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 11. 08. 1997. Գինը՝ 100 դրամ